

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนงาม
อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

นายสันติ มีพิษ

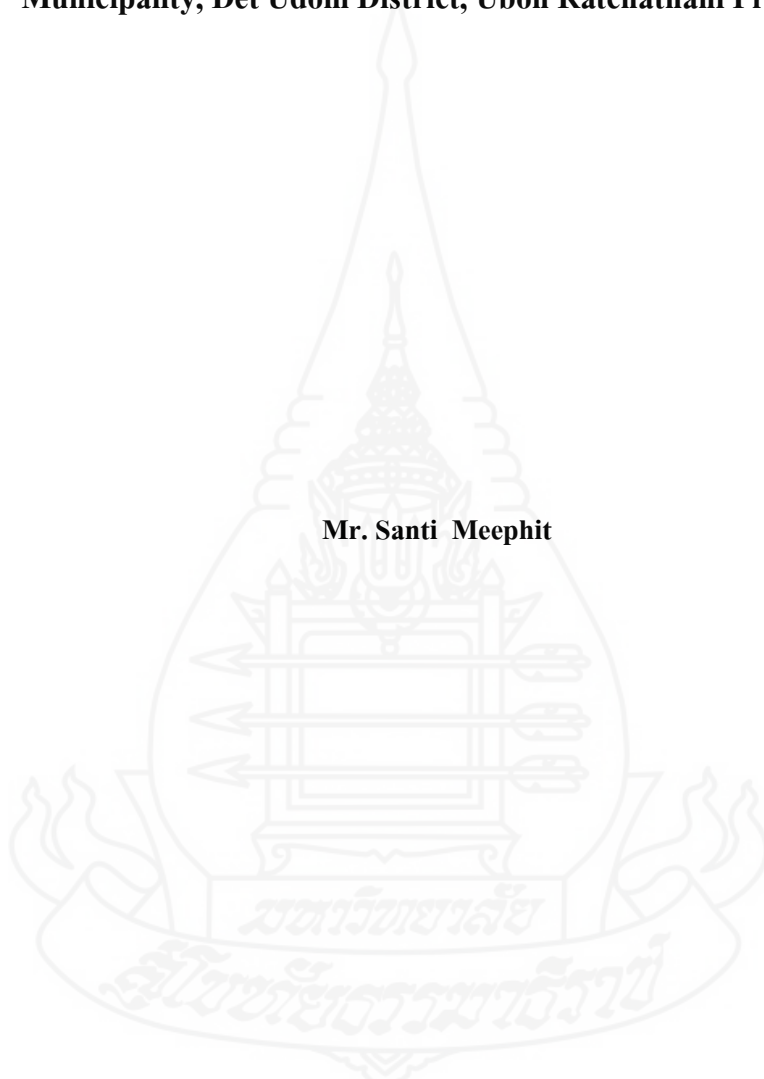

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2561

**Public Participation in Solid Waste Sorting of Phon Ngam Subdistrict
Municipality, Det Udom District, Ubon Ratchathani Province**

Mr. Santi Meehit

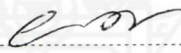
An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2018

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาล
ตำบลโพนงาม อำเภอดงขลุ่ย จังหวัดอุบลราชธานี
ชื่อและนามสกุล นายสันติ มีพิษ
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา ศิริวรรณ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา ศิริวรรณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เจลิมพงศ์ มีสมนัย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศิริราม)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ชื่อการศึกษา **คั่นคว่ำอิสระ** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาล
ตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี
ผู้ศึกษา นายสันติ มีพิช **รหัสนักศึกษา** 2553002870 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา ศิริวรรณ **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี และ (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจประชากรเป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพนงามที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 9,043 คน ได้มาโดยกำหนดการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 383 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและมีความรู้ความเข้าใจการคัดแยกขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน การคัดแยกขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนงาม

Independent Study title : Public Participation in Solid Waste Sorting of Phon Ngam Subdistrict Municipality, Det Udom District, Ubon Ratchathani Province

Author: Mr. Santi Meephit; **ID:** 25563002870; **Degree:** Master for Public Administration;

Independent Study advisor: Dr.Laksana Siriwan, Assistant Professor; **Academic year:** 2018

Abstract

The objectives of this research study were to 1) study the level of public participation in solid waste sorting and 2) compare individual factors and public participation in solid waste sorting in Phon Ngam Subdistrict Municipality, Det Udom District, Ubon Ratchathani Province.

This study was a survey research. The population were residents in Phon Ngam Subdistrict Municipality who are aged 18 years and above. Out of a total of 9,043 residents, the sample of 383 residents were selected through Simple random sampling method. The instrument was questionnaire. Statistical analyses used to analyze the data for this study were percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way ANOVA test.

The findings revealed that: (1)The level of public participation in the sorting of solid waste, in general, was at a fair level, (2) there was no difference in gender, age, marital status, education and occupation in participation in solid waste sorting. However, monthly income and level of understanding in solid waste sorting were, statistically significant at .05, differences in participation in solid waste sorting.

Keywords: Public Participation, Solid Waste Separation

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัย “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโปงงาม อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี” สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัทธินา สิริวรรณ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการจัดทำงานวิจัย โดยให้แนวทางในการศึกษา คำปรึกษาแนะนำได้ช่วยเหลือเสนอแนะ ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาความรู้อันมีค่ายิ่งต่อการศึกษา โดยนำความรู้มาใช้ในการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่านที่ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลโปงงาม ขอขอบพระคุณประชาชนทุกคนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม ซึ่งผลการศึกษาวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลโปงงามต่อไป สุดท้ายนี้ ขอมอบคุณงามความดีทั้งหมดของงานศึกษาวิจัยเล่มนี้ แด่บิดา มารดา ครอบครัว และเพื่อน ๆ ของผู้ศึกษา ที่ทำให้มีความสำเร็จในวันนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

สันติ มีพิษ

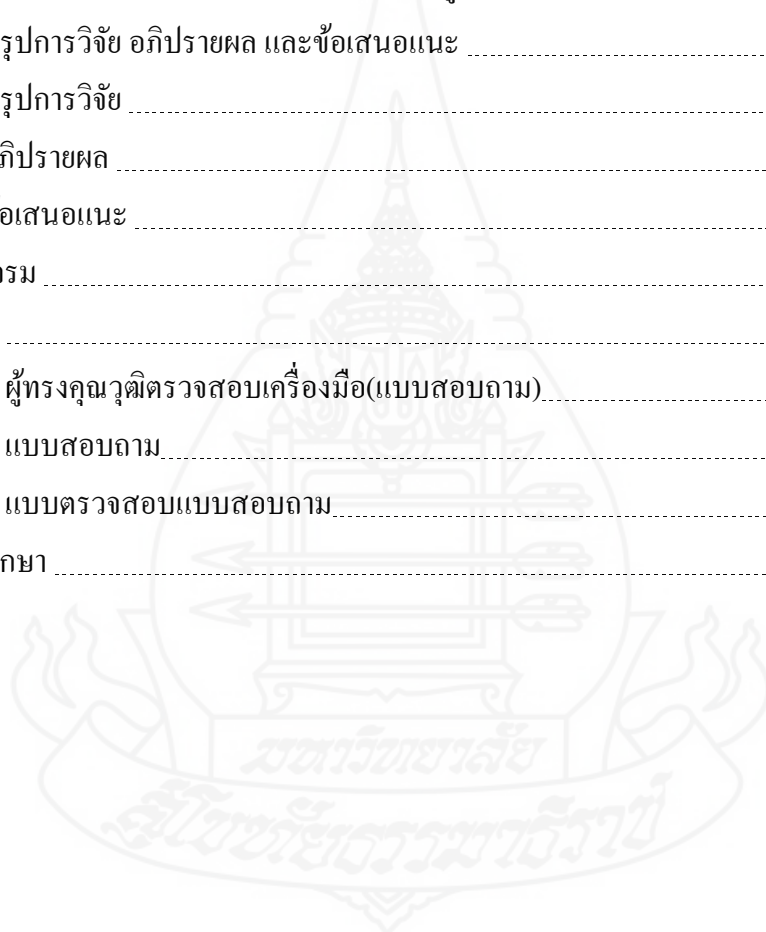
สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่ได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	10
แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอย	29
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ...	37
สถานการณ์ปริมาณขยะมูลฝอย	42
อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	44
ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
วิธีการศึกษา	68
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	71
ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย	75
การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย	79
เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	89
ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย	105
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
สรุปการวิจัย	109
อภิปรายผล	113
ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	125
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ(แบบสอบถาม)	126
ข แบบสอบถาม	128
ค แบบตรวจสอบแบบสอบถาม	137
ประวัติผู้ศึกษา	140

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1	ระยะเวลาที่ขยะแต่ละชนิดย่อยสลายตามธรรมชาติ 3
ตารางที่ 2.1	จำนวนประชากรแยกชาย-หญิง และจำนวนครัวเรือน 51
ตารางที่ 2.2	จำนวนประชากรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 - 2561 52
ตารางที่ 2.3	ข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยระหว่างปี พ.ศ. 2554-2561 56
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรของตำบลโพรงยางและขนาดตัวอย่างที่ต้องการสำรวจ 67
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ 71
ตารางที่ 4.2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ 71
ตารางที่ 4.3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ 72
ตารางที่ 4.4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา 72
ตารางที่ 4.5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ 73
ตารางที่ 4.6	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 74
ตารางที่ 4.7	ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย 75
ตารางที่ 4.8	ระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย 78
ตารางที่ 4.9	ระดับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ 79
ตารางที่ 4.10	การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ 80
ตารางที่ 4.11	ระดับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ 82
ตารางที่ 4.12	การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ 83
ตารางที่ 4.13	ระดับการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ 84
ตารางที่ 4.14	การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ 85
ตารางที่ 4.15	ระดับการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล 86
ตารางที่ 4.16	การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล 87
ตารางที่ 4.17	การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย 88
ตารางที่ 4.18	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยการ วางแผนและตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล จำแนกตามเพศ 89

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.19	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกตามอายุ.....	90
ตารางที่ 4.20	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกตามสถานภาพ.....	92
ตารางที่ 4.21	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกตามระดับการศึกษา.....	93
ตารางที่ 4.22	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกตามอาชีพ.....	96
ตารางที่ 4.23	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	98
ตารางที่ 4.24	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย กับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	100
ตารางที่ 4.25	ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยก ขยะมูลฝอยกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	101
ตารางที่ 4.26	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ มูลฝอย.....	102
ตารางที่ 4.27	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยกับความรู้ ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย.....	103

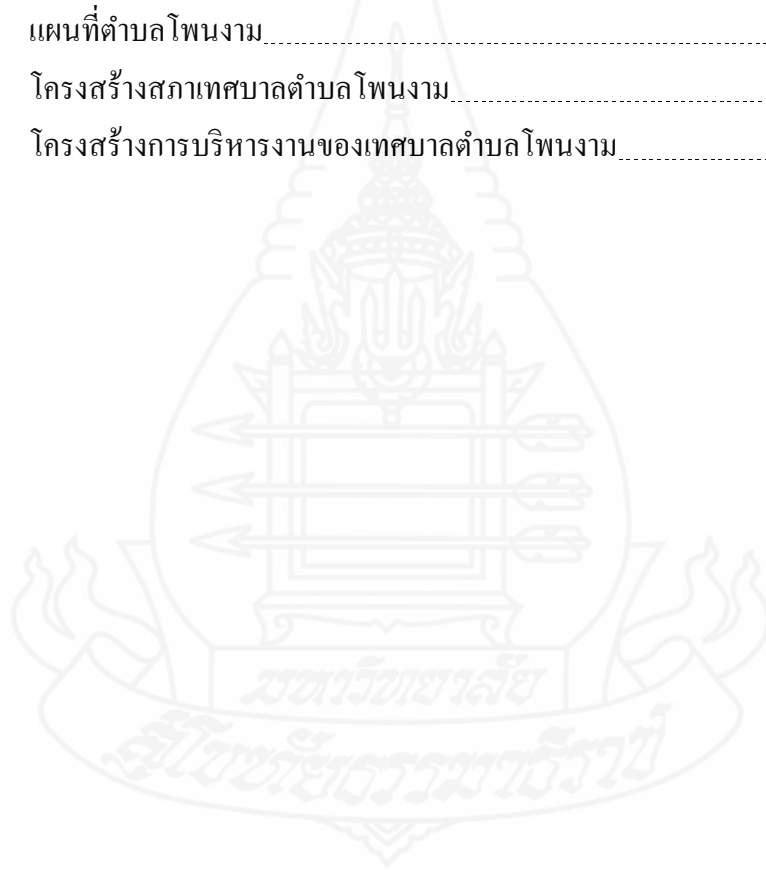
สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.28 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยก ขยะมูลฝอยกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	103
ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี.....	105

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพที่ 2.1 กระบวนการมีส่วนร่วม	19
ภาพที่ 2.2 กระบวนการของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	21
ภาพที่ 2.3 แผนภาพการไหลของขยะมูลฝอยชุมชน ปี พ.ศ. 2560.....	43
ภาพที่ 2.4 อัตราการเกิดขยะ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การนำกลับไปใช้ประโยชน์การ กำจัดถูกต้อง และไม่ถูกต้อง ปี 2551-2560.....	44
ภาพที่ 2.5 แผนที่ตำบลโพนงาม.....	50
ภาพที่ 2.6 โครงสร้างสภาเทศบาลตำบลโพนงาม.....	54
ภาพที่ 2.7 โครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบลโพนงาม.....	55

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเพิ่มขึ้นของประชากรได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสถานะแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะมูลฝอยซึ่งนับวันจะรุนแรงกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งในระดับชุมชน เขตเมือง และระดับประเทศ แม้ว่าปัจจุบันรัฐบาลได้มีการกระจายอำนาจการบริหารงานเรื่องขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุม ดูแล และจัดการ แต่การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น ยังเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่ และนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของเขตชุมชน การเพิ่มขึ้นของประชากรในเขตชุมชน พฤติกรรมการบริโภคของประชาชน ตลอดจนข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติยังมีอุปสรรคปัญหามากมาย ซึ่งไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้

การจัดการขยะมูลฝอยยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศในเขตชุมชนและท้องถิ่นทุกระดับ ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี ทั้งนี้จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้มีการผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ในรูปแบบต่างๆ มากมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น ซึ่งสินค้า และบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่มีการผลิตที่ซับซ้อน ใช้องค์ประกอบที่กำจัดยาก อีกทั้งประชาชนไม่เห็นความสำคัญในการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชน ณ แหล่งกำเนิดเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ ซึ่งการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคตมีแนวโน้มของปัญหามากยิ่งขึ้นเนื่องจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ รูปแบบและองค์ประกอบของขยะมูลฝอยจะมีความยากต่อการกำจัดมากยิ่งขึ้นการต่อต้านคัดค้านของประชาชนในการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การขาดแคลน ที่ดินในการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย การขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวม การเก็บขน การขนส่งและกำจัดขยะมูลฝอย นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงาน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ยังเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยขาดประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ (รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2548 กรมควบคุม

มลพิษ) ในขณะที่การจัดการขยะมูลฝอย องค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่สามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ถูกสุขลักษณะและบางแห่งถึงแม้จะมีระบบการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ แต่ก็ยังมีปัญหาประสิทธิภาพของการดำเนินงานดูแลรักษา จึงเกิดขยะมูลฝอยตกค้างอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาปัญหาต่อสภาพแวดล้อม ทั้งปัญหาทัศนียภาพ เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์และอาจกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค สิ่งแวดล้อมโดยรอบสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ก็มักมีการปนเปื้อนสารมลพิษจากขยะมูลฝอยเหล่านั้นด้วยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ความสะอาดเรียบร้อยและสภาพแวดล้อมของเมือง ถ้าหากท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบขาดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ดี

ในปัจจุบัน วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยทั่วไปประกอบด้วย 2 วิธี หลัก คือ การกลบฝังอย่างถูกสุขลักษณะ และการเผาในเตาเผาขยะ หรือบางแห่งกำจัดขยะมูลฝอยโดยใช้วิธีเทกองบนพื้นที่ว่างหรือในหลุม ปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติหรือเผาทิ้ง ซึ่งเป็นวิธีการกำจัดที่ไม่ถูกต้องและไม่ถูกหลักวิชาการ ซึ่งวิธีการกำจัดขยะที่แพร่หลายมากที่สุด คือ การกลบฝังอย่างถูกสุขลักษณะเพราะมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า แต่การจัดการพื้นที่สำหรับเป็นสถานที่กลบฝังขยะมูลฝอยมีแนวโน้มหายากมากขึ้นเป็นลำดับ เพราะมีข้อขัดหลายประการ เช่น ขนาดพื้นที่ที่จะใช้เป็นสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอยต้องสอดคล้องกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โดยต้องมีอายุการใช้งานประมาณ 20 ปี และสภาพพื้นที่มีความเหมาะสมทางธรณีวิทยาเทคนิค เป็นต้น ปัจจุบันปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย เป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต่างก็เล็งเห็นถึงความสำคัญ และเห็นความจำเป็นที่ต้องร่วมกันแก้ไข เพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนทุกระดับ

ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล จำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงยิ่งขึ้น เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยกฎหมายได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลดังนี้

พระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 มาตรา 16 “ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้ (18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย”

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำ ในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้ (3) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล”

จะเห็นว่าหน่วยงานของรัฐ มีความสำคัญในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นอย่างดี และองค์กรภาครัฐที่มีความสำคัญในการจัดการขยะองค์กรหนึ่ง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก ประกอบกับมีบทบังคับของกฎหมาย พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำหน้าที่รักษาความสะอาดของถนน ทางเท้า ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ดังนั้นจะพบโดยทั่วไปว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบนับตั้งแต่การจัดเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยไปจนถึงการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานบริหารจัดการเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน บางเทศบาลได้ให้เอกชนเข้ามาเข้าร่วมดำเนินการจัดเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย โดยทำสัญญาจ้างเอกชนในการดำเนินการและให้เอกชนดำเนินจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย เช่นในกรณีของเทศบาลนครลำปาง เป็นต้น

ตารางที่ 1.1 ระยะเวลาที่ขยะแต่ละชนิดย่อยสลายตามธรรมชาติ

ชนิดของขยะ	ระยะเวลาย่อยสลาย
เศษกระดาษ	2-5 เดือน
เปลือกส้ม	6 เดือน
ถ้วยกระดาษเคลือบ	5 ปี
ก้นกรองบุหรี่	12 ปี
รองเท้าหนัง	25-40 ปี
กระป๋องอะลูมิเนียม	80-100 ปี
ถุงพลาสติก	450 ปี
โฟม	ไม่ย่อยสลายควรหลีกเลี่ยงการใช้

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ (2555:1)

เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้จัดตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลโพนงามตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหาร ส่วนตำบลโพนงามอำเภอเดชอุดมจังหวัดอุบลราชธานีเป็นเทศบาลตำบลโพนงาม ลงวันที่ 27 ตุลาคม 2552 โดยมีอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดคือหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาลตามมาตรา 50 และหน้าที่ที่เทศบาลอาจพิจารณา ดำเนินการได้ ตามความจำเป็นของเทศบาลแต่ละพื้นที่ ซึ่งเทศบาลตำบลโพนงามได้ดำเนินการตาม หน้าที่ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การให้มีและบำรุงทางบกและทาง น้ำ การรักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่ง ปฏิกูล การป้องกันและระงับโรคติดต่อ ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง ให้ราษฎรได้รับการศึกษา อบรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ การบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็น หน้าที่ของเทศบาล

การบริหารงานของเทศบาลตำบลโพนงาม มีการแบ่งส่วนราชการของเทศบาล ออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้ สำนักปลัดเทศบาล กองคลัง กองช่าง และกองการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ ดูแลและรับผิดชอบภารกิจงานทั้งในส่วนของการส่งเสริมสนับสนุน การแก้ไขปัญหาความ เดือดร้อน ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบของเทศบาล ซึ่งสำนักปลัดเทศบาล รับผิดชอบดูแลงานด้านการจัดบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ในมาตรา 50 (3) เรื่องการรักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล เทศบาลตำบลโพนงามได้มีการให้บริการ จัดเก็บขยะภายในพื้นที่ 13 หมู่บ้านโดยรถบรรทุกขยะแบบอัดท้าย จำนวน 1 คัน ซึ่งสามารถ บรรทุกขยะได้ครั้งละไม่เกิน 5 ตัน มีพนักงานประจำรถบรรทุกขยะจำนวน 6 คน จากการบริการ จัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลโพนงามที่ผ่านมา พบว่ามีปัญหาหลายอย่างไม่ว่าจะเป็น รถบรรทุกขยะมูลฝอยชำรุดบ่อยเนื่องจากใช้งานมาเป็นเวลานาน ไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อน ทิ้ง สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ ซึ่งการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลใช้วิธีการฝังกลบโดย ใช้พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมหลังสำนักงานเทศบาลเป็นสถานที่ในการกำจัดขยะมูลฝอย แต่ก็เกิดตามมา เนื่องจากการฝังกลบไม่ได้ทำหลังจากการนำขยะมูลฝอยมาเทลงบ่อทันที บ่อขยะจึงกลายเป็นแหล่ง เพาะพันธุ์แมลงวัน ส่งกลิ่นเหม็นเป็นบริเวณกว้าง ยิ่งในฤดูฝนขยะเกิดการเน่าเหม็นน้ำเสียก็ซึมลง พื้นดินข้างล่าง เกิดปัญหาเดือดร้อนรำคาญ และปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ต่อชุมชน ประกอบกับ การขยายตัวของตัวเมืองและการเพิ่มของประชาชนอย่างต่อเนื่องทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น

เป็นเงาตามตัวเช่นเดียวกัน โดยในเขตเทศบาลตำบลโพนงามมีปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้โดยเฉลี่ยประมาณ 4 - 5 ตันต่อวัน และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอย 2,500 - 3,000 บาทต่อวัน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น เทศบาลตำบลโพนงามได้มีการจัดทำโครงการขยะไร้ถังเพื่อณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยที่คัดแยก แต่ที่ผ่านมาก็ยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเท่าที่ควร เพราะนอกจากปริมาณขยะในแต่ละวันจะไม่ลดลง กลับพบว่ามีปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเห็นว่ามีสภาพเป็นอย่างไรที่ต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อเป็นแผนงานในการแก้ไขปัญหาภาวะด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะมูลฝอยให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ อันเป็นการรองรับการขยายตัวของชุมชนที่ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นในอนาคต โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ในพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและลดปริมาณขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงามในอนาคต จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในเรื่องนี้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

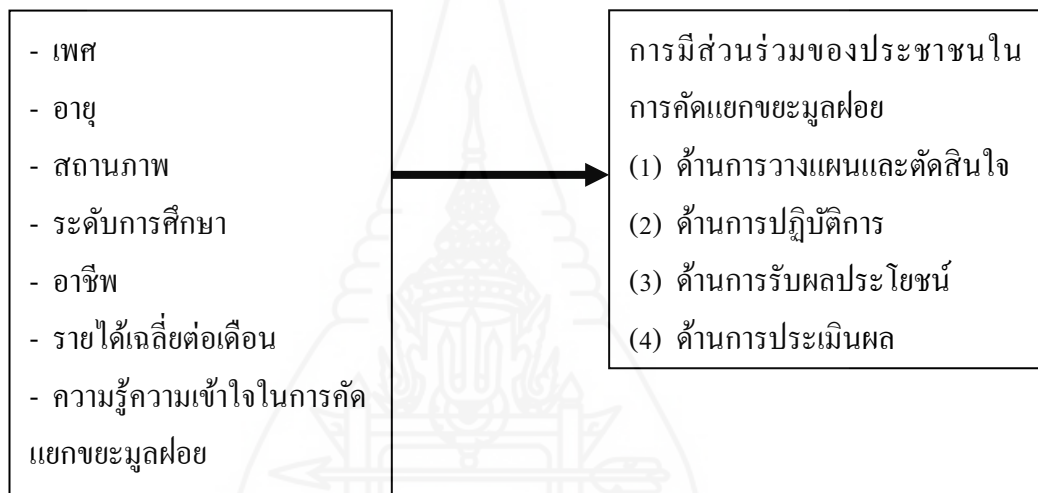
การศึกษาวิจัย ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ได้ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้มาจากแนวคิดของ โคเฮท และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1981) (อ้างถึงใน นพรัตน์ ช่วงเวฬุวรรณ, 2556:3) และสามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : นพรัตน์ ช่วงเวฬุวรรณ, (2556:3)

4. สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

4.1 สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย น่าจะอยู่ในระดับปานกลาง

4.2 สมมติฐานที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

4.3 สมมติฐานที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

4.4 สมมติฐานที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

4.5 สมมติฐานที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

4.6 สมมติฐานที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

4.7 สมมติฐานที่ 7 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

4.8 สมมติฐานที่ 8 กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะดำเนินการภายใต้ขอบเขตในแต่ละด้าน ต่อไปนี้

5.1 ด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล

5.2 ด้านตัวแปร ตัวแปรในโครงการวิจัย ประกอบด้วย

5.2.1 *ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ* ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) สถานภาพ (4) ระดับการศึกษา (5) อาชีพ (6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (7) ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย

5.2.2 *ตัวแปรตาม* คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ได้แก่ (1) ด้านการวางแผนและตัดสินใจ (2) ด้านการปฏิบัติการ (3) ด้านการรับผลประโยชน์ (4) ด้านการประเมินผล

5.3 *ด้านพื้นที่การศึกษา* การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 13 หมู่บ้าน

5.4 *ด้านประชากร* การศึกษาวิจัยนี้ครอบคลุมประชากรในเขตเทศบาลตำบลโพนงาม ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งมีประชาชนทั้งสิ้น 9,043 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) คิดเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณ 383 คน

5.5 ด้านระยะเวลา การศึกษาวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาในการทำการศึกษาวิจัยประมาณ 3 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม – ธันวาคม 2561

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การคัดแยกขยะมูลฝอย หมายความว่าถึง กระบวนการหรือกิจกรรมจัดแบ่งหรือแยกขยะออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะองค์ประกอบ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ อลูมิเนียม โดยใช้แรงงานคนหรือเครื่องจักรกล เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือใช้ประโยชน์ทางพาณิชย์

6.2 ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งเหลือใช้และสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในรูปของแข็ง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์และสัตว์ ทั้งจากการบริโภค การผลิต การขบถ่าย การดำรงชีวิตและอื่นๆ

6.3 ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโปงงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

6.4 เพศ หมายถึง ประชาชนที่มีเพศชายและเพศหญิง

6.5 อายุ หมายถึง ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

6.6 สถานภาพ หมายถึง ประชาชนที่มีสถานภาพ โสด สมรส หม้าย หย่าร้าง/แยกกันอยู่

6.7 ระดับการศึกษา หมายถึง ประชาชนที่สำเร็จการศึกษาดังแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับสูงกว่าปริญญาตรีและหมายความรวมถึงผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

6.8 อาชีพ หมายถึง ประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รับจ้าง เกษตรกรรม รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน อาชีพอื่นนอกเหนือจากที่ระบุข้างต้นและหมายความรวมถึงผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ

6.9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท 15,001-20,000 บาท 20,001-25,000 บาท 25,001-30,000 บาท และ 30,000 บาทขึ้นไป

6.10 ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของขยะมูลฝอยแต่ละประเภท การคัดแยกขยะมูลฝอย ประโยชน์ของการคัดแยกขยะมูลฝอยและโทษของการไม่คัดแยกขยะมูลฝอย

6.11 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย หมายความว่าถึง กระบวนการส่งเสริม ชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโปงงาม

ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนเพื่อบรรลุในวัตถุประสงค์และนโยบายการคัดแยกขยะมูลฝอย

6.11.1 ด้านการวางแผนและตัดสินใจ หมายถึง การวางแผนและการตัดสินใจ ในกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

6.11.2 ด้านการปฏิบัติการ หมายถึง การดำเนินการตั้งแต่กิจกรรมการฝึกอบรม การเลือกใช้ภาชนะในคัดแยกขยะมูลฝอย การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

6.11.3 ด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การได้รับความรู้ ได้รับความสะดวก ได้รับความสะอาดและความปลอดภัยจากกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

6.11.4 ด้านการประเมินผล หมายถึง การประเมินผลกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

7.1 ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการคัดแยกขยะมูลฝอย ผลักดันให้เป็นนโยบายของเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี จนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนต่อไป

7.2 ผู้สนใจสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในพื้นที่อื่น ๆ ได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอย
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย
4. สถานการณ์ปริมาณขยะมูลฝอย
5. อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

สำหรับแนวคิดการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (2525-2529) เป็นต้นมาและรัฐได้ใช้การมีส่วนร่วมนี้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการของรัฐ โดยที่คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมมีจำนวนมากแต่ก็ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในแง่การเมืองการปกครองที่เห็นว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของชาวชนบท เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และยังอาจเป็นการปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ในอันปลาย และได้กล่าวถึง จุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่องๆไป เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้ จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน

1.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการที่มีความรู้ ความสามารถ และทำวิจัย แต่งตำรา เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม และยังอธิบายได้ในหลายมิติ ทั้งในแง่ของมิติความลึกทั้งในเชิงกว้าง ดังรายละเอียด ดังนี้

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526: น.20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อถึงตัวประชาชน

ปลื้ม นัถธิบุญ (2536:น47) ได้กล่าวถึง ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า คือการแบ่งอำนาจในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจในการกำหนดหรือจัดสรรทรัพยากร ซึ่งจะไม่สามารถทำได้โดยขาดความเข้าใจและประสานงานกันของบุคคลส่วนใหญ่ที่แสดงผ่านกลุ่มตัวแทนในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน การกระทำดังกล่าวนี้ จะทำให้กลุ่มบุคคลและกลุ่มสามารถตัดสินใจในสิ่งที่กระทบต่อชีวิตของตนเอง โดยตรงเฉพาะประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับจากบริการต่าง ๆ

นิคม ผัดแสน (2540:น.7) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้คิดค้นแนวทางขึ้นเอง เป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เช่น แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542:น.113) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมใดๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

พีระ พรนวม (2544:น.24) การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกัน ในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี เสีย จนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

สมยศ นาวิการ (2545:น.46) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของการให้ ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญ คืออยู่บนพื้นฐานของแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่ของการบริหารของพวกเขาให้กับผู้ได้บังคับบัญชา และประการสุดท้ายต้องให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร ไม่เพียงแต่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใย

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546:น.4) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น

จินตนา สุจจันท์ (2549:น.48) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน โดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมวางแผน ปฏิบัติและประเมินงาน เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

ถวิลวดี บุรีกุล (2551:น.5) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในความหมายที่แคบ คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติแต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าในอย่างกว้างๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา

5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้ง สิทธิ และหน้าที่ ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจน ความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

7. การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการ และความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่างๆ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553:น.49) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

อย่างไรก็ดีในปัจจุบันมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อ โครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆคน การมีส่วนร่วมของประชาชนยังจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวความคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่นเพราะประชาชนในท้องถิ่น คือ ผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นตนเองดีกว่าผู้อื่น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นการเปิดกว้างในความคิดเห็น โดยการสื่อสารสองทางในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งในแต่ละประเด็นนั้นไม่สามารถใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งมาตัดสินใจได้เหมือนกัน

โดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ปัจจัยพื้นฐานและองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

ปัจจัยพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ประการ (ถวิลวดี บุรีกุล 2551:น.6) คือ

1. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

2. ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ

3. ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาคแต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมี

ส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ มิเช่นนั้น ต้องเสริมสร้างความสามารถของประชาชนให้มีความสามารถเข้าร่วมได้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527:น.186) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

1) ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร เป็นต้น

2) ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ มีเกียรติยศ หรือตำแหน่งที่ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย ทั้งๆ ที่ยังไม่ศรัทธาหรือมีความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรง เป็นต้น

3) อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ

อรรถัย กักผล (2552:น.18) ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจในเรื่องนั้น

2) กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม

3) การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ ข้อสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527:น.186) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมว่าจะต้องมีปัจจัยประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม

2. ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วม

3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

ประยูร ศรีประสาธน์ (2542:น.5) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วม ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ

2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

โดยสรุปแล้วปัจจัยพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย

1. ประชาชนต้องมีอิสระในการมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องมีความพร้อมในการมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องมีความเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมมี 3 ด้าน (ถวิลวดี บุรีกุล 2551:น.6) คือ

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งๆ จะต้องมีความชัดเจนและเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อให้ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

3. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

ทั้งนี้ มักพิจารณาผู้เข้าร่วมจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้อาจได้รับผลกระทบทั้งทางบวก และลบ เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจน ผู้สนใจอีกด้วย

โดยสรุป องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. วัตถุประสงค์ของการเข้าไปมีส่วนร่วม
2. กิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วม
3. กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วม

1.3 รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบตามแต่นักวิชาการแต่ละท่านจะพิจารณาศึกษา ซึ่งก็มีรูปแบบและขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไป

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527:น.186) ได้กล่าวไว้ว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยตรง เช่น เป็นกรรมการบริหารโครงการ การให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทน หรือให้ข้อคิดเห็นผ่านสมาชิกสภา

3. การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ คือการมีส่วนร่วมผ่านสถาบัน หรือองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ตลอดเวลา

เจลีเยว บุรีภักดี และคณะ (2545:น.115) กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วม มีลักษณะดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (marginal participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (partial participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (full participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527:น.10) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ โดยกล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมดังนี้คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

อคิน รพีพัฒน์ (2547:น.49) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

กล่าวโดยสรุป รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอยู่หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับการจำแนกของนักวิชาการแต่ละท่าน แต่โดยรวมแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้ทั้งการมีส่วนร่วมโดยตรง ได้แก่ เข้าเป็นกรรมการ เข้าเป็นผู้นำ เข้าร่วมประชุม เข้าร่วมในการปฏิบัติงาน เป็นต้น และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม ได้แก่ เข้าร่วมนำเสนอแนวคิดผ่านผู้แทน เข้าร่วมเสนอปัญหาโดยผ่านสมาชิกสภา เป็นต้น

สำหรับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

1.4 ประเภทการมีส่วนร่วม

สำหรับประเภทของการมีส่วนร่วม ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้
 สุชาติ จักรพิสูทธิ์ (2547) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุป
 ได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่างๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

จินตนา สุขจรรย์ (2549:น.48-49) ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (genuine participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการ ร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางแผนนโยบายและแผนงาน ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมประเมินผลโครงการ

2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง (no genuine participation) เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว เช่น การเข้าเป็นสมาชิก หรือการร่วมเสียสละแรงงาน

เมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2553) ได้กล่าวถึงประเภทของการมีส่วนร่วมโดยสามารถจำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง การมีส่วนร่วมในการบริหารเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง เช่น ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ มักจะเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรค ไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่า เป็นการร่วมอย่างเป็นทางการและมักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น คำสั่งแต่งตั้ง หนังสือเชิญประชุม บันทึกการประชุม เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมโดยอ้อม การมีส่วนร่วมโดยอ้อมเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ได้ร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการบริหาร แต่เป็นเรื่องของการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายเท่านั้น เช่น การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ เป็นต้น

กอบกุล ภูธรภรณ์ และคณะ. (2545) ได้จัดประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอิงพัฒนาการของโครงการพัฒนาเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยภารกิจสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

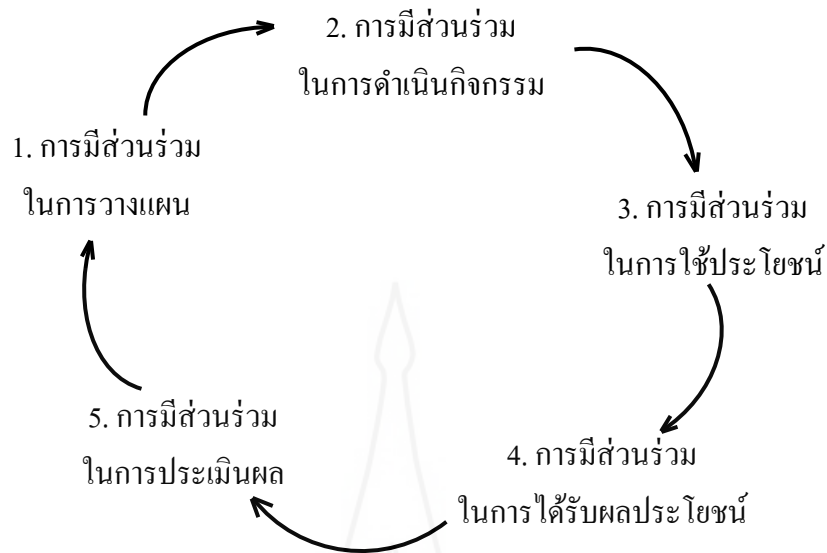
ภารกิจที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน (participation in planning) อันได้แก่ การที่ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการ นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ

ภารกิจที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (participation in implementation) อันได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ และการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ภารกิจที่ 3 การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ (participation in utilization) อันได้แก่ การนำเอากิจกรรมต่าง มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม

ภารกิจที่ 4 การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ (participation in benefit-sharing) อันได้แก่ การแจกจ่ายผลประโยชน์ต่างๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม

ภารกิจที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluation) อันได้แก่ การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป รายละเอียดในภาพที่ 2

ภาพที่ 2.1 กระบวนการมีส่วนร่วม

ที่มา: กอบกุล ภูธรภรณ์ และคณะ, 2545.

โดยสรุป ประเภทของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมวางแผน
2. การมีส่วนร่วมดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมประเมินผล

1.5 ลักษณะการมีส่วนร่วม

ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้น จะพิจารณาได้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับว่าจะสนใจศึกษาในประเด็นบ้าง ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความเห็นไว้เช่น

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527:น.6) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ รวมทั้งวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหา รวมทั้งสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ธนาภรณ์ เมทนีสุดดี (2543:น.10) ได้กล่าวถึงลักษณะแนวทางของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การร่วมคิด หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการ วิธีการติดตามผล การตรวจสอบและการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรมโครงการสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์

2. การร่วมตัดสินใจ หมายถึง เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้ว ต่อมาจะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด

3. การร่วมปฏิบัติตามโครงการ หมายถึง การเข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น

4. การร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ หมายถึง เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้วได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแล รักษาและประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

Huntington และ Nelson (อ้างถึงใน มยุรี ถนอมสุข, 2554:น.27) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดย ได้แบ่งลักษณะการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 อย่าง คือ

1. การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเอง (autonomous political participation) หมายถึง ลักษณะที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใด ๆ ด้วยความพึงพอใจของตนเองเป็นไปโดยความสมัครใจและมองเห็นว่าตนเองสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างแท้จริง มีความตั้งใจมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

2. การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกชักจูง (mobilized political participation) หมายถึงลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เป็นไปโดยที่ไม่ได้เกิดจากเจตจำนงของตนเอง แต่เกิดจากผู้อื่นปลุกกระดมให้ประชาชนเข้าร่วมในการกระทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เช่น โดยการชูเชิญ บังคับ ชักจูง หรือใช้อิทธิพลทางวัตถุ เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นไปตามที่ผู้ปลุกกระดมต้องการ

Barber (อ้างถึงใน มยุรี ถนอมสุข, 2554:น.28) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น บริหารงาน กำหนดนโยบายและตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

2. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง โดยการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตั้งโดยเสรี แต่กำหนดกลไกเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาควบคุมติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ปกครอง เพื่อให้การปกครองเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

โดยสรุป ลักษณะการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในระดับกิจกรรม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์ การลงประชามติ และการมีส่วนร่วมในระดับการบริหาร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การใช้กลไกทางกฎหมาย ในประเด็นการมีส่วนร่วมในระดับการบริหารนี้ ยังจะต้องพิจารณาจาก ในแนวราบ ทุกแผนกทุกฝ่ายจะมีความเสมอกันในตำแหน่ง และ ในแนวตั้งเป็นการมีส่วนร่วมตามสายการบังคับบัญชา

1.6 กระบวนการมีส่วนร่วม

หากกล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว จะต้องนึกถึงกระบวนการที่จะทำให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม เพราะประชาชนจำเป็นจะต้องได้เข้ามารับรู้ขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการดำเนินงาน รวมไปถึงขั้นตอนในการประเมินผล เพื่อให้รับรู้ถึงความเข้าไปในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีนักวิชาการที่ได้ทำการวิจัย ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในประเด็นสำคัญ ดังนี้

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2551:น.27) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งสามารถจัดแบ่งเป็นขั้นตอนง่าย ๆ ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 มีส่วนร่วมในการวางแผน

ประกอบด้วย การรับรู้ และเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนกิจกรรม

ขั้นที่ 2 มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ

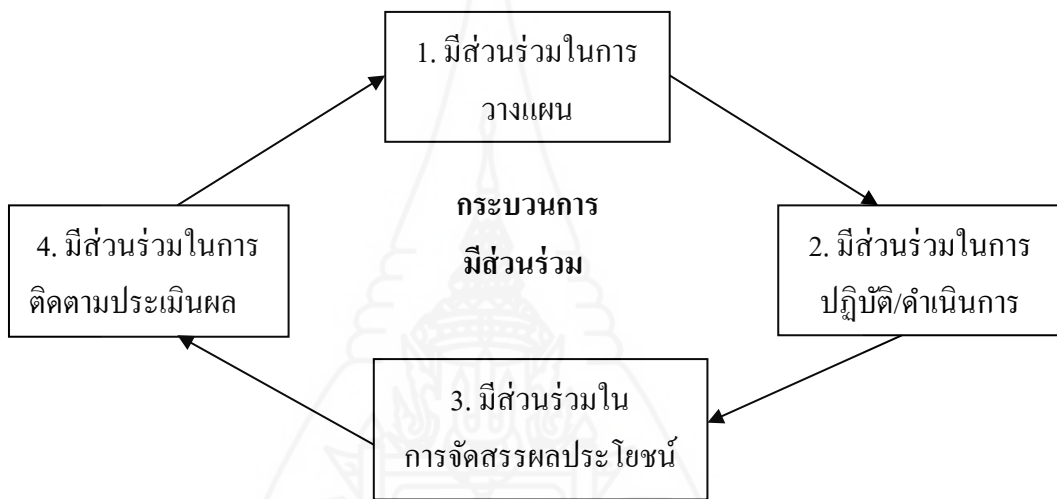
ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ

ขั้นที่ 3 มีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์

เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรประโยชน์ หรือผลของกิจกรรม หรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

เกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของโครงการ กิจกรรมต่างๆ และพิจารณาวิธีที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการคิดเกณฑ์ในการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วย ซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป รายละเอียดดังภาพที่ 3

ภาพที่ 2.2 กระบวนการของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ที่มา: ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2551: น.32

ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ (2544:น.334) กล่าวว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 2 รูปแบบ คือ กระบวนการที่ต้องอาศัยการรับรองโดยกฎหมายและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ

1) การมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการ โดยมีกฎหมายรองรับให้กระทำได้หรือต้องกระทำวิธีการสำคัญและยอมรับไปใช้ปฏิบัติกันทั่วไปคือ การเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในประเด็นหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะชนของประชาชน

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ เป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองแบบเผด็จการไม่ยอมรับ และไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยมีกฎหมายห้ามไว้อย่างชัดเจน แม้ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยบางประเทศจะมีได้ห้ามแต่มีได้

ระบุหรือมิได้มีกฎหมายรับรองว่าให้กระทำได้

วิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี (ถวิลวดี บุรีกุล 2551:10) ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด ออกเป็น 7 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่ (1) ระดับการให้ข้อมูล (2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน (3) ระดับการปรึกษาหารือ (4) ระดับการวางแผนร่วมกัน (5) ระดับการร่วมปฏิบัติ (6) ร่วมติดตามตรวจสอบ และ (7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน

(1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายหรือผู้วางแผน โครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายหรือผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับใดๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ตลอดจน การใช้สื่ออื่นๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อบุคคล และหอกระจายข่าว เป็นต้น

นอกจากนี้ การให้ข้อมูลแก่ประชาชนจะต้องให้อย่างทั่วถึง ถูกต้อง เทียบตรง ทันการณ์ เข้าใจได้ง่ายและไม่มีค่าใช้จ่ายมาเป็นอุปสรรค ในการได้รับข้อมูลนั้นๆ

(2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือผู้กำหนดนโยบายหรือผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น

อนึ่ง การรับฟังความคิดเห็นนี้ จะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก็ต่อเมื่อประชาชน ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ได้มีข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียง

(3) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ตลอดจน การเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นโดยใช้รูปแบบต่างๆ อาทิ การสนทนากลุ่ม และประชาเสวนา เป็นต้น

(4) ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการใช้อนุญาตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม เป็นอาทิ

(5) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบนโยบายหรือโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการ เป็นขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติร่วมกันดำเนินการตามหรือโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

(6) ร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบหรือประเมินผล อาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชน โดยการทำการสำรวจ เพื่อให้ประชาชนประเมิน การประเมินผลนี้ มีความสำคัญมาก เพราะ จะมีผลต่อการพิจารณาจัดสรรประโยชน์ การยุติ หรือคงไว้ ตลอดจนปรับปรุงนโยบายหรือโครงการ

(7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาพและความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา

เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน ” กรณีที่ร้ายแรงที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

1.7 ความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เข้ามามีส่วนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็นการดำเนินการ การประสานความร่วมมือ การติดตามตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องหนึ่งเรื่องใด อันเป็นการแก้ไขปัญหา ผลพลอยและสิ่งปฏิญญาของชุมชนหรือท้องถิ่นของตน เพื่อให้บรรลุตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ เพื่อให้เกิดการป้องกัน แก้ไข และจัดการได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น , 2549:น.43)

การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างๆในชุมชนหรือสังคมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสนับสนุนให้เกิดกระบวนการอย่างสร้างสรรค์ โดยมีองค์ประกอบของการดำเนินงานดังนี้

- การกำหนดวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในเรื่องนั้นๆ ที่ชัดเจน
- การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ
- การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามามีส่วนร่วม
- การสร้างข้อตกลงร่วมกันในกระบวนการมีส่วนร่วม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรหลักในระดับท้องถิ่นที่ต้องเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิญญา ดังนั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องเข้าใจมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ริเริ่มร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหา

ปัจจุบันการดำเนินการเพื่อจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิญญา ที่จะเกิดขึ้นในชุมชนมักประสบปัญหาการคัดค้านจากประชาชนในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากการไม่สามารถสื่อสารให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจกันและกันในการวางแผนและตัดสินใจในโครงการ ดังนั้นหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักและเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วม จะช่วยลดข้อขัดแย้งในโครงการพัฒนาต่างๆ ได้เป็นอย่างดีซึ่งความสำคัญของการมีส่วนร่วมในมิติต่างๆ มีดังนี้

1.7.1 ช่วยเพิ่มคุณค่าในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่ม

การตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหากลุ่ม หากเป็นการตัดสินใจฝ่ายเดียว โดยเฉพาะการตัดสินใจแก้ไขปัญหากลุ่มของผู้นำกลุ่ม หรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อาจไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงช่วยในการเพิ่มคุณค่าในการตัดสินใจร่วมกัน

1.7.2 ช่วยลดค่าใช้จ่ายและเวลาของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหากลุ่ม

โดยปกติการทำกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหากลุ่ม จะมีค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการดำเนินการ แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถช่วยลดความล่าช้าที่เกิดจากความขัดแย้งได้มาก ในกรณีที่ไม่มีกรแก้ไขด้วยการมีส่วนร่วม ปัญหากลุ่มกลายขยายความรุนแรงเพิ่มขึ้นได้

1.7.3 ช่วยสร้างฉันทามติร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มต่อการแก้ไขปัญหากลุ่ม

การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย โดยเฉพาะสมาชิกในกลุ่ม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง การสร้างข้อตกลงด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นการยอมรับของทุกฝ่ายโดยฉันทามติ (consensus building) และเกิดความชอบธรรมในการแก้ไขปัญหากลุ่มสิ่งแวดลอม

1.7.4 ช่วยเพิ่มความง่ายต่อการปฏิบัติตามแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่ม

การแสวงหาทางออกทางเลือกในการแก้ไขปัญหากลุ่ม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ เพราะมีการระดมความคิดเห็นต่อแนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนวิธีการ หน่วยงานรับผิดชอบ การติดตามประเมินผล ดังนั้นจึงเป็นผลดีต่อการนำไปปฏิบัติตามแนวทางที่ชัดเจน และทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน

1.7.5 หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างกันของกลุ่มพิพาท

หากมีความขัดแย้งของสมาชิกในกลุ่มต่อปัญหากลุ่มสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นในกลุ่มย่อมเป็นความเสี่ยงต่อการเกิดการเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มพิพาทระหว่างกันได้ ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นการให้ทั้งสองฝ่าย รวมทั้งฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากปัญหากลุ่มสิ่งแวดลอม ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหากลุ่ม ช่วยลดการเผชิญหน้าของกลุ่มได้เป็นอย่างดี

1.7.6 ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือของผู้นำชุมชน และ/หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การตัดสินใจของผู้นำชุมชน มักเป็นการประนีประนอมมากกว่าการใช้แนวทางแบบฝ่ายหนึ่งชนะอีกฝ่ายหนึ่งแพ้ (Win-Lose Approach) ซึ่งจะทำให้ผู้นำชุมชนมีแรงกดดันจากสมาชิกในชุมชนมาก อย่างไรก็ตามการประนีประนอมกันมักไม่นำมาซึ่งการหาข้อตกลงร่วมกันได้ อันทำให้การแก้ไขปัญหาไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม

การมีส่วนร่วม จึงเป็นการแสวงหาข้อตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่เฉพาะผู้นำชุมชนฝ่ายเดียวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีข้อสรุปที่เกิดจากทุกฝ่าย ผู้นำชุมชนเพียงแต่อำนวยความสะดวกในการเตรียมการให้เกิดการมีส่วนร่วม และนำผลและข้อตกลงไปปฏิบัติ

1.7.7 พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกในชุมชนในการแก้ไขปัญหา

การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการระดมความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา ผลกระทบ โอกาสในการแก้ไขปัญหา และความต้องการในการแก้ไขปัญหา นำเสีย ดังนั้นผู้ที่เข้ามาร่วมกระบวนการด้วยความสมัครใจจะเกิดการพัฒนาความคิดและทักษะในกระบวนการให้ได้มาซึ่งทางออกของการแก้ไขปัญหา เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและช่วยสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน

1.8 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

อรทัย ก๊กผล (2549:น.11) ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วม ประโยชน์ดังกล่าวคือ

- 1) เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
- 2) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
- 3) การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
- 4) การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
- 5) การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
- 6) ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

7) การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณะชน ถือว่าเป็น การให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

8) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลัก ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

สัมฤทธิ์ กางเพ็ญ (2545:น.9 – น.10) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีประโยชน์หลาย ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่าง ผู้เกี่ยวข้องทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิด เพียงคนเดียว

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้าน น้อยลง ในขณะที่เดียดฉันท์ก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการที่ผู้บริหารสามารถใช้ ทดสอบว่าสิ่งที่ตนเองรู้ตรงกับสิ่งที่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือไม่

3. การมีส่วนร่วมเปิด โอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4. การมีส่วนร่วมเปิด โอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกัน เกิดความมีน้ำใจ (team spirit) และความจงรักภักดีต่อ หน่วยงานมากขึ้น

5. การมีส่วนร่วมจะทำผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้นและ ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงงานมีความเป็นไปได้สูง ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานมากขึ้น

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2545:น.115) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมี ส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ช่วยก่อให้เกิดการพึ่งตนเองในที่สุด เนื่องจากการ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตนผ่านกิจกรรมการ ทำงานตามโครงการ

2. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นการสะท้อนถึงความ จริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และกำหนดชะตากรรม ของท้องถิ่น

3. เป็นช่องทางสะท้อนปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น ได้ถูกต้องตรงประเด็น
  4. เป็นการสะท้อนฉันทามติร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ เนื่องจากการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม
  5. เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นร่วมกัน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวทีในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก
  6. เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่น และความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่น
  7. ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้าน และจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการดูแลบำรุงรักษา
- กล่าวโดยสรุป ความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการทางสังคมที่สร้างปฏิสัมพันธ์ให้กลุ่มบุคคลในสังคมทำให้เกิดการรับรู้ซึ่งกันและกัน เป็นบ่อเกิดของความสามัคคีอันเป็นการช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอย

2.1 ความหมายของขยะมูลฝอย

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ให้ความหมายของขยะมูลฝอยไว้ดังนี้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2551:น.9)

“ขยะมูลฝอย” หรือ “มูลฝอย” หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร ภาชนะบรรจุหรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือคร้วเรือน

2.2 แหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย

กรมควบคุมมลพิษ ได้แบ่งแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 เขต ได้แก่ เขตที่พักอาศัย เขตธุรกิจการค้าและตลาดสด เขตสถานที่ราชการและสถานประกอบการ เขตอุตสาหกรรม และเขตเกษตรกรรม

2.2.1 **เขตที่พักอาศัย (domestic area)** เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมประจำวันในการดำรงชีวิตตามบ้านเรือนของประชาชน ส่วนใหญ่แล้วเป็นขยะมูลฝอยมาจากห้องครัว เช่น เศษอาหาร ผัก ผลไม้ กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ เป็นต้น

2.2.2 **เขตธุรกิจการค้า ตลาดสด (commercial area)** เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมประเภทธุรกิจการค้าขายของชุมชน ส่วนใหญ่ได้แก่ เศษสินค้าที่ไม่ต้องการ เช่น เศษอาหาร บรรจุภัณฑ์พลาสติก กระดาษ เศษผัก ผลไม้ เป็นต้น

2.2.3 **เขตสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา (institutional area)** เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมบริการของทางราชการ การเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นพวกเศษกระดาษ พลาสติก นอกจากนี้ยังมีพวกของเสียอันตรายบ้างในส่วนที่มาจากอาคารที่มีการเรียนการสอน ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือการเพาะเลี้ยงเชื้อ หรือมีสารเคมีประเภทอันตราย อาทิ โลหะหนัก สารเคมี เป็นต้น

2.2.4 **เขตอุตสาหกรรม (industrial area)** เกิดขึ้นในบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ตั้งอยู่และมีการผลิตขยะมูลฝอยเกิดขึ้น ทั้งที่เกิดจากกระบวนการผลิตโดยตรงและโดยอ้อม องค์ประกอบของมูลฝอยจะมีทั้งขยะมูลฝอยทั่วไปและของเสียอันตราย โดยลักษณะของของเสียอันตรายขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรม

2.2.5 **เขตเกษตรกรรม (agricultural area)** เกิดขึ้นในบริเวณเขตการเกษตรกรรมที่มีการเพาะปลูก หรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นสารอินทรีย์ที่พร้อมจะเน่า ย่อยสลาย และส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เช่น เศษผัก ผลไม้ หญ้า ฟาง สารเคมีเหลือใช้ เป็นต้น

2.3 ประเภทของขยะมูลฝอย

กรมควบคุมมลพิษได้แบ่งประเภทของขยะมูลฝอย ซึ่งสามารถแบ่งตามลักษณะทางกายภาพได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ (กรมควบคุมมลพิษ, 2554:น.2)

2.3.1 **ขยะย่อยสลาย (compostable waste)** คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น

2.3.2 **ขยะรีไซเคิล (recyclable waste)** ได้แก่ ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กระป๋องเครื่องดื่ม เศษ โลหะ อะลูมิเนียม ยางรถยนต์ เป็นต้น

2.3.3 **ขยะอันตราย (hazardous waste)** คือ ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุแก๊มมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์

พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น

2.3.4 ขยะทั่วไป (general waste) คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อตุ๊กตม ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเบื้อนเศษอาหาร โฟมเบื้อนอาหาร พอยล์เบื้อนอาหาร เป็นต้น

2.4 การคัดแยกขยะมูลฝอย

การดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอย ควรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในบ้านเรือน หรือเจ้าของประกอบการ อาคารที่พัก อาศัย อาคารสำนักงาน สถาบันการศึกษา ห้างสรรพสินค้า โรงแรม สถานประกอบการและสถานที่อยู่อาศัยอื่นๆ ดำเนินการคัดแยกและเก็บกักขยะที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2551:น.28)

2.4.1 คัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้หรือขยะรีไซเคิลออกจากขยะย่อยสลาย ขยะอันตรายและขยะทั่วไป

2.4.2 เก็บกักขยะที่ทำการคัดแยกแล้วในถุงหรือถังรองรับขยะแบบแยกประเภทที่หน่วยราชการกำหนด

2.4.3 เก็บกักขยะที่ทำการคัดแยกแล้วในบริเวณที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่กีดขวางทางเดิน อยู่ห่างจากสถานที่ประกอบอาหาร ที่รับประทานอาหาร และแหล่งน้ำดื่ม

2.4.4 ให้เก็บกักขยะอันตราย หรือภาชนะบรรจุสารที่ไม่ทราบแน่ชัด เป็นสัดส่วนแยกต่างหากจากขยะอื่นๆ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของสารพิษ หรือการระเบิด เพื่อแยกทิ้งตามรูปแบบการเก็บรวบรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมี 3 แบบหลักๆ ได้แก่

- 1) การเก็บจากหน้าบ้านพร้อมขยะทั่วไปโดยการเก็บขมมีช่องแยกขยะอันตราย
- 2) การเก็บจากหน้าบ้านตามวันที่กำหนดโดยมีรถเก็บขยะอันตรายโดยเฉพาะ
- 3) การนำไปทิ้งในภาชนะหรือสถานที่รวบรวมขยะอันตรายของชุมชนที่จัดไว้

เฉพาะ

2.4.5 ห้ามเก็บกักขยะอันตรายไว้รวมกัน โดยให้แยกเก็บเป็นประเภทๆ หากเป็นของเหลวให้ใส่ถังหรือภาชนะบรรจุที่มีฉลากและไม่รั่วไหล และห้ามเทของเหลวต่างชนิดปนกัน เนื่องจากอาจเกิดการระเบิดหากเป็นของแข็งหรือกึ่งของแข็งให้เก็บใส่ถังหรือภาชนะที่แข็งแรง

2.4.6 หลีกเลี่ยงการเก็บกักขยะที่ทำการคัดแยกแล้วและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค หรือที่อาจเกิดการรั่วไหลของสารพิษไว้เป็นเวลานาน

2.4.7 หากมีการใช้น้ำทำความสะอาดวัสดุคัดแยกแล้วหรือวัสดุเหลือใช้ที่มีไขมันหรือตะกอนน้ำมันปนเปื้อน จะต้องระบายน้ำเสียนั้นผ่านตะแกรงและบ่อดักไขมันก่อนระบายสู่ท่อน้ำสาธารณะ

2.4.8 ห้ามเผา หลอม สกัดหรือดำเนินกิจกรรมอื่นใด เพื่อการคัดแยก การสกัด โลหะมีค่าหรือการทำลายขยะในบริเวณที่พักอาศัย หรือพื้นที่ที่ไม่มีระบบป้องกันและควบคุมของเสียที่จะเกิดขึ้น

หลักการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่

1. การลดการเกิดขยะมูลฝอย ควรเน้นการลดการเกิดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด (reduce at source) เช่น บ้านเรือน อาคารสำนักงาน ตลาด ร้านค้า เป็นต้น โดยให้ความสำคัญต่อการผลิตขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็น เช่น การไม่ผลิตขยะมูลฝอยประเภทกระดาษในสำนักงาน โดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบคอมพิวเตอร์ทดแทน เป็นต้น ส่วนบ้านเรือนใช้วิธีการลดการผลิตขยะมูลฝอยลงให้เหลือน้อยที่สุด หลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดขยะมูลฝอยที่มาจากบ้านเรือน เช่น จัดเตรียมอาหารที่พอดีรับประทาน การใช้กระดาษหรือพลาสติกซ้ำ หรือซื้อสินค้าประเภทชนิดเติม (refill) ในกรณีที่ครัวเรือนมีภาชนะบรรจุอยู่แล้ว

2. การคัดแยกขยะมูลฝอย เป็นการแยกขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือมีประโยชน์ในการนำมาเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตได้โดยไม่ทิ้งออกไปให้ท้องถิ่นนำไปกำจัดทั้งหมดและนำขยะมูลฝอยที่คัดแยกไปใช้ให้เป็นประโยชน์ การคัดแยก ณ แหล่งกำเนิดสามารถดำเนินการได้ง่ายกว่าการคัดแยก ณ บริเวณสถานที่กำจัดซึ่งมีความหลากหลายของประเภทขยะมูลฝอยมากเกินไป การคัดแยกขยะมูลฝอยตามองค์ประกอบทางกายภาพเป็นการช่วยให้ง่ายต่อการเก็บขนและรวบรวมหรือแยกตามวัสดุที่สามารถนำไปแปลงเป็นผลผลิตอย่างอื่นได้ เช่น การคัดแยกเศษอาหารเพื่อนำไปทำปุ๋ยหมักหรือนำไปเลี้ยงสัตว์หรือแม้แต่การผลิตก๊าซชีวภาพจากสารอินทรีย์ไม่ต้องเสียเวลาในการคัดแยกวัสดุที่ไม่ต้องการออกก่อน การคัดแยกกระดาษบรรจุภัณฑ์สินค้าที่บริ โภค เช่น กล่องกระดาษ ห่อสินค้า ผู้ใช้แยกเศษกระดาษเพื่อรวบรวมไปหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ การคัดแยกขวดแก้ว ขวดพลาสติก เพื่อจำหน่ายหรือนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น ข้อสำคัญ การคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ควรให้ความสำคัญเรื่องความสะอาดของวัสดุเหลือใช้ต่างๆ เพราะจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำความสะอาดและเพิ่มราคาวัสดุนั้นด้วย

3. การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่มีทั้งการใช้ซ้ำ (reuse) ซึ่งเป็นการนำกลับมาใช้ใหม่โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการแปรรูปหรือขึ้นรูปใหม่ และการหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (recycle) ซึ่งเป็นการแปรเปลี่ยนขยะมูลฝอยที่ได้ทำการคัดแยกแล้ว

ผลิตโดยผ่านกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งแล้วเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เช่น การหลอมแก้วขึ้นรูปใหม่โดยใช้ขวดเก่า การทำกระดาษจากเศษกระดาษที่ใช้แล้ว

ในการเก็บขยะมูลฝอยควรมีการแบ่งเขตการเก็บขนเพื่อให้ง่ายแก่การรวบรวม สามารถกำหนดเวลาให้บริการเก็บขนได้ รวมทั้งลักษณะของขยะมูลฝอยในแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะใกล้เคียงกันเป็นความสะดวกที่จะเลือกประเภทของรถเก็บขนที่ให้บริการ โดยหลังจากเก็บขนองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นจะต้องนำไปกำจัดด้วยวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ปัจจุบันการกำจัดขยะมูลฝอยที่นิยมดำเนินการมี 3 แบบ ได้แก่ การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การเผาในเตาเผา และการหมักทำปุ๋ย นอกจากนี้ 3 วิธีดังที่กล่าวข้างต้นแล้วองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นบางแห่ง ยังมีการนำเทคโนโลยีแบบอื่นมาใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอยร่วมด้วย เช่น การกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีการบำบัดเชิงกลชีวภาพ (mechanical biological waste treatment: mbt) เป็นต้น

2.5 หลักการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

การจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ควรจะเริ่มจากการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญหรือมีนโยบายในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของท้องถิ่น เพื่อที่หน่วยงานที่รับผิดชอบจะได้ดำเนินนโยบายเหล่านั้น ไปจัดทำเป็นแผนงานของหน่วยงานของตนเพื่อให้ นโยบายเหล่านั้นถูกนำไปปฏิบัติ โดยการกำหนดนโยบายในด้านการจัดการขยะมูลฝอยจะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับลักษณะของเมือง การให้ความสำคัญของผู้บริหารขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่นนั้นๆ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และมอบหมายให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองช่างสุขาภิบาล หรือหน่วยงานอื่นๆ ในการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่ได้กำหนดไว้ แต่ละองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นอาจมีการกำหนดนโยบายในด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับลักษณะของเมืองการให้ความสำคัญของผู้บริหารขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่นนั้นๆ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น

- หากพบว่าองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นของตนมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยสูงกว่า องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีลักษณะเดียวกันผู้บริหารอาจกำหนดนโยบายด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่สำคัญ คือ “การลดอัตราการเกิดขยะมูลฝอยหรือปริมาณขยะมูลฝอยให้น้อยลงกว่าปัจจุบัน” เช่น กำหนดให้ลดอัตราการเกิดขยะมูลฝอยลงจากเดิม 1.2 กก./คน/วัน เหลือ 1.0 กก./คน/วัน ภายใน 2 ปี เป็นต้น หรือ

- องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะเป็นเมืองท่องเที่ยว จึงต้องการทำให้บ้านเมืองสะอาด ผู้บริหารจึงกำหนดนโยบายที่สำคัญ คือ “การทำท้องถิ่นให้สะอาด ปราศจากขยะมูลฝอยที่ทิ้งอย่างไม่เป็นระเบียบตามถนนหรือสถานที่ท่องเที่ยว” หรือ

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเขตเกษตรกรรม และพบว่ามีตลาดสดซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดขยะอินทรีย์อยู่เป็นจำนวนมาก จึงกำหนดนโยบายว่า “ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักและน้ำสกัดชีวภาพจากขยะอินทรีย์”

หลักการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เน้นการดำเนินการที่แหล่งกำเนิด เริ่มต้นตั้งแต่การลดการเกิดขยะมูลฝอย (reduction) การคัดแยก (separation) การใช้ซ้ำ (reuse) การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (recycle) ในรูปแบบต่างๆ และการกำจัดที่ถูกสุขลักษณะ (disposal)

2.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการคัดแยกขยะมูลฝอย

2.6.1 ข้อกำหนดในการคัดแยกขยะมูลฝอย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น , 2549:23)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบด้านการจัดการขยะมูลฝอยควรส่งเสริมให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบดำเนินการคัดแยก โดยมีข้อกำหนดดังต่อไปนี้

- 1) คัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้หรือขยะรีไซเคิล ออกจากขยะย่อยสลาย ขยะอันตรายและขยะทั่วไป
- 2) จัดเก็บขยะที่ทำการคัดแยกแล้วในบ้านเรือนไว้ในถุงหรือถังรองรับขยะแบบแยกประเภทที่หน่วยราชการจัดเตรียมไว้
- 3) จัดวางภาชนะรองรับขยะแบบแยกประเภทในบริเวณที่มีอากาศถ่ายเท สะดวกมีแสงสว่างเพียงพอ ไม่กีดขวางทางเดิน อยู่ห่างจากสถานที่ประกอบอาหารที่รับประทาน อาหาร แหล่งน้ำดื่ม
- 4) ให้จัดเก็บขยะอันตราย หรือภาชนะบรรจุสารที่ไม่ทราบแน่ชัด เป็นสัดส่วนแยกต่างหากจากขยะอื่นๆ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของสารพิษ หรือการระเบิด แล้วให้นำไปรวบรวมไว้ในภาชนะหรือสถานที่รวบรวมขยะอันตรายของชุมชน
- 5) ห้ามจัดเก็บขยะอันตรายไว้รวมกัน โดยให้แยกเก็บเป็นประเภทๆ หากเป็นของเหลวให้ใส่ถังหรือภาชนะบรรจุที่มิดชิดและไม่รั่วไหล หากเป็นของแข็งหรือกิ่งของแข็งให้เก็บใส่ถังหรือภาชนะที่แข็งแรง
- 6) หลีกเลี่ยงการเก็บกักขยะที่ทำการคัดแยกแล้วและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค หรือที่อาจเกิดการรั่วไหลของสารพิษไว้เป็นเวลานาน
- 7) หากมีการใช้น้ำทำความสะอาดวัสดุคัดแยกแล้วหรือวัสดุเหลือใช้ที่มีไขมัน หรือตะกอนน้ำมันปนเปื้อน จะต้องระบายน้ำเสียนั้นผ่านตะแกรงและบ่อดักไขมันก่อนระบายสู่ท่อน้ำสาธารณะ

8) ห้ามเผา หลอม สกัดหรือดำเนินกิจกรรมอื่นใด เพื่อการคัดแยก การสกัด โลหะมีค่าหรือการทำลายขยะในบริเวณที่พักอาศัย หรือพื้นที่ที่ไม่มีระบบป้องกันและควบคุมของเสียที่จะเกิดขึ้น

2.6.2 ผู้คัดแยกขยะมูลฝอย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549:26)

1) ห้ามบุคคลใดดำเนินการคัดแยกขยะเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ใน ภาชนะรองรับขยะหรือสถานที่เก็บกักขยะรวมของชุมชน เว้นแต่

(1) บุคคลดังกล่าวได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในการ จัดการขยะในชุมชน

(2) บริเวณหรือสถานที่เก็บกักขยะดังกล่าวได้จัดไว้เป็นพื้นที่เฉพาะ สำหรับให้มีการคัดแยกได้

(3) กรณีอื่นๆ ตามที่หน่วยงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

2) บุคคลใดที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้คัดแยกขยะในภาชนะหรือสถานที่เก็บ กักขยะในชุมชน จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

(1) ควบคุมมิให้มีการหกหล่น ปลิวฟุ้งของขยะและการรั่วไหลของน้ำ ขยะขยะในขณะที่ดำเนินการคัดแยก

(2) จัดเก็บขยะและภาชนะรองรับให้อยู่ในสภาพเดิมหลังจากคัดแยก แล้วเสร็จ

(3) ของมีคม เช่น เศษแก้ว หรือเข็มฉีดยา จะต้องคัดแยกออกจากขยะ อื่นๆ และใส่ถุงมือที่มีความหนาเพียงพอ เพื่อป้องกันการเกิดบาดแผลในขณะที่ทำการคัดแยก

(4) ห้ามทำการคัดแยกวัตถุต้องสงสัยหรือภาชนะบรรจุวัสดุที่ไม่ทราบ แน่ชัดหากพบเห็น ให้รีบแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตรวจสอบต่อไป

(5) ห้ามเผา หลอม สกัดหรือดำเนินกิจกรรมอื่นใด เพื่อการคัดแยก การ สกัด โลหะมีค่าหรือทำลายขยะในบริเวณพื้นที่ที่ไม่มีระบบป้องกันและควบคุมของเสียที่จะเกิดขึ้น

(6) ไม่คัดแยกขยะในขณะที่ร่างกายมีบาดแผล หรือเจ็บป่วย

(7) ในขณะที่ดำเนินการคัดแยกขยะจะต้องสวมเสื้อผ้าให้รัดกุมและสวม ใส่อุปกรณ์ป้องกันตนเอง เช่น ถุงมือ ผ้าปิดจมูก แว่นตา หมวกคลุมผม และรองเท้านบูท

(8) เมื่อคัดแยกขยะแล้วเสร็จให้ทำความสะอาดร่างกายโดยการอาบน้ำ น้ำ ฟอกสบู่ทุกครั้ง

(9) ควรทำความสะอาดเสื้อผ้าหรืออุปกรณ์ป้องกันต่างๆ ภายหลังเลิก ใช้งานในแต่ละครั้งและให้ทำความสะอาดแยกต่างหากจากชุดอื่นๆ

(10) ควรรับประทานอาหารและดื่มน้ำที่สะอาด รวมทั้งล้างมือก่อนรับประทานอาหารทุกครั้ง

(11) ควรมีการตรวจสุขภาพประจำปี เช่น ตรวจเลือด ตับ ไต และปอด และฉีดวัคซีนป้องกันโรค เช่น บาดทะยัก ไทฟอยด์และอื่นๆ

2.6.3 การคัดแยกขยะในสถานที่กำจัดขยะ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น , 2549:น.31)

การจัดให้มีการคัดแยกขยะในบริเวณสถานที่กำจัดขยะควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมบริเวณพื้นที่คัดแยกขยะไว้เฉพาะแยกต่างหากจากพื้นที่ที่ต้องใช้สำหรับการกำจัดขยะหรือพื้นที่ที่ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับกำจัดขยะ

2) บริเวณพื้นที่ดำเนินการคัดแยกขยะจะต้องมีลักษณะอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

- สามารถรองรับขยะที่จะนำเข้ามาคัดแยกหรือกำจัดได้ไม่น้อยกว่า 1 เท่าของปริมาณขยะที่สถานที่จัดการขะนั้นสามารถรองรับได้สูงสุดต่อวัน

- มีระบบป้องกันน้ำฝน และน้ำท่า เพื่อป้องกันน้ำฝนสัมผัสกับขยะ
- มีระบบป้องกันสัตว์คุ้ยเขี่ย และพาหะนำโรค
- มีแสงสว่างเพียงพอ และมีการระบายอากาศที่ดี
- จัดให้มีมาตรการควบคุมความปลอดภัยในการทำงานให้เป็นไปตาม

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) บริเวณพื้นที่สำหรับเก็บรวบรวมวัสดุที่นำกลับคืนจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- มีขนาดความจุไม่น้อยกว่า 1 เท่าของปริมาณวัสดุที่คัดแยกได้สูงสุดต่อวัน
- แบ่งเป็นสัดส่วนที่ชัดเจนตามหมวดหมู่หรือประเภทของขยะที่ได้คัดแยกไว้และที่จะนำไปเก็บกัก

- บริเวณที่เก็บกักขยะอันตรายจะต้องแยกต่างหากจากพื้นที่สำหรับเก็บรวบรวมวัสดุ ที่สามารถใช้ประโยชน์ประเภทอื่นๆ

- มีระบบระบายอากาศและระบบป้องกันอัคคีภัย ตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- มีระบบป้องกันน้ำฝน กลิ่น แมลง พาหะนำโรคและเหตุรำคาญอื่นๆ ตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4) จัดให้มีการฝึกอบรมผู้ที่จะคัดแยกขยะภายในบริเวณสถานที่จัดการขยะ ทั้งในด้านความปลอดภัยในการดำเนินงานและการคัดแยกขยะอย่างถูกสุขลักษณะ

โดยสรุป การคัดแยกขยะมูลฝอยเกิดขึ้นได้ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง ได้แก่ การคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ระดับครัวเรือน คือ แต่ละครัวเรือนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง
2. การคัดแยกขยะมูลฝอยระหว่างทาง ได้แก่ การคัดแยกขยะมูลฝอยโดยพนักงานจัดเก็บขยะมูลฝอยของหน่วยงานของรัฐ การคัดแยกขยะมูลฝอยโดยผู้มีอาชีพเก็บของเก่าขาย
3. การคัดแยกขยะมูลฝอยปลายทาง ได้แก่ การคัดแยกขยะมูลฝอยในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยซึ่งอาจดำเนินการโดยพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเองหรือโดยผู้มีอาชีพเก็บของเก่าขาย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3.1 การเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

แนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก ความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยต้องเริ่มต้นที่การจัดการกับประชาชนเป็นอันดับแรกก่อน ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นแนวทางที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการมีแนวทางดังนี้

3.1.1 การให้ความรู้ความเข้าใจ

การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลแก่ประชาชนทุกระดับ รวมทั้งผู้นำท้องถิ่น โดยควรให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความสำคัญที่จะต้องมีการจัดการขยะมูลฝอย ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การเข้าถึงความรู้ดังกล่าวนี้ควรผ่านกระบวนการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงานและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานหรือท้องถิ่นอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำเป็น โครงการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยได้ โดยให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วม โครงการ จากนั้นนำคณะไปศึกษาดูงานในท้องถิ่นที่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีและถูกหลักสุขาภิบาล

3.1.2 การจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม

ควรมีการจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมขึ้นในท้องถิ่น โดยค้นหาศักยภาพของผู้นำชุมชน หรืออาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งการคัดแยก และลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด การทำโครงการปู้ยหมักชีวภาพ การทำปู้ยน้ำชีวภาพเพื่อชี้ให้เห็นว่าสามารถนำมูลฝอยอินทรีย์มาใช้ประโยชน์ได้ เพื่อให้เป็นต้นแบบในการขยายผลไปยังประชาชนทั่วไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3.1.3 การประชาสัมพันธ์

หากในท้องถิ่นมีชุมชนริมน้ำ ควรเริ่มต้นในการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ชุมชนริมน้ำมีการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่ถูกหลักสุขาภิบาลก่อน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับแหล่งน้ำ โดยการรณรงค์การคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อจำหน่าย ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดหาร้านรับซื้อของเก่ามาบริการในการรับซื้อขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

3.1.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรริเริ่มทำโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการกระตุ้นชุมชนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับกลุ่มเยาวชนในการเข้าร่วมโครงการ เช่น จัดทำโครงการประกวดการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น เพื่อให้เกิดแรงจูงใจให้เยาวชนสนใจในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ควรประสานความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรม

3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น แสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การรับรู้และการปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย การดำเนินการการมีส่วนร่วมของประชาชน ก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น การลดความขัดแย้งในการดำเนินโครงการ เพิ่มความรอบคอบในการตัดสินใจ ทำให้ผู้รับผิดชอบโครงการสามารถดำเนินโครงการที่จะเกิดขึ้นได้ง่ายหรือสะดวกมากขึ้นลดความหวงกั้ววลของประชาชนที่มีต่อโครงการ ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้โครงการสามารถดำเนินการไปได้ เพราะมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น รวมทั้งช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแบ่งได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (informing) ระดับการปรึกษาหารือ (consultation) ระดับการเข้ามามีบทบาท (involvement) ระดับสร้างความร่วมมือ (collaboration) ระดับให้อำนาจแก่ประชาชน (empowerment) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพิจารณาว่าควรจัดให้มีการมีส่วนร่วมในระดับใดจึงจะเหมาะสมกับสภาพของโครงการและท้องถิ่น

การจัดทำการมีส่วนร่วมหรือการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจของหน่วยงานราชการ ถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องปฏิบัติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจนใน มาตรา 66 และมาตรา 67 ดังนั้น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งการก่อสร้างสถานที่กำจัดหรือการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน ต้องดำเนินการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนจึงจะเริ่มดำเนินการได้

3.3 การรณรงค์การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน

ความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยก็คือ การที่มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งจะไม่เป็นภาระต่อท้องถิ่นในการกำจัดต่อไป หากท้องถิ่นใดมีปริมาณขยะมูลฝอยในปริมาณมาก อีกทั้งยังมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น แสดงว่ามีกิจกรรมทำให้เกิดขยะมูลฝอยมากขึ้น ขณะเดียวกันการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ หรือการรณรงค์ให้ประชาชนมีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือนหรือจากแหล่งกำเนิด ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเวลา ไม่มีขยะมูลฝอยตกค้างเกิดขึ้น

การรณรงค์การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของครัวเรือนเป็นหลัก หากสมาชิกในครัวเรือนหรือหัวหน้าครัวเรือนไม่เห็นความสำคัญก็เป็นไปได้ยากที่จะทำให้สำเร็จได้ อย่างไรก็ตาม หากครัวเรือนมีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ถูกต้องแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็ควรวางแผนการจัดเก็บขยะมูลฝอยตามประเภทของขยะมูลฝอยที่ได้มีการคัดแยกไว้แล้วด้วยเช่นกัน

แนวทางปฏิบัติในการรณรงค์การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน ทำได้ดังนี้

3.3.1 ส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยจากครัวเรือน

ควรเลือกทำเฉพาะชุมชนย่อยที่พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความศักยภาพในการร่วมโครงการได้เพื่อให้เป็นชุมชนนำร่อง โดยมีจำนวนครัวเรือนเป้าหมายประมาณ 40-60 ครัวเรือน

3.3.2 ส่งเสริมให้ครัวเรือนใช้ถุงบรรจุขยะมูลฝอยแบบแยกสี

โดยให้ถุงสีเขียวเป็นขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ และถุงสีดำเป็นขยะมูลฝอยทั่วไป ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรแจกถุงบรรจุให้กับครัวเรือนในพื้นที่เป้าหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจที่ดี อีกทั้งเป็นการประเมินพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยควบคู่ไปด้วย

3.3.3 จัดเก็บถุงบรรจุขยะมูลฝอย

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดวันและเวลาในการเก็บขนขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ เพื่อจำหน่ายและเป็นรายได้ให้กับครัวเรือนในพื้นที่เป้าหมาย อนึ่งในการกำหนดวันเก็บขนขยะมูลฝอยประเภทรีไซเคิลได้ หรือขยะมูลฝอยที่เป็นขยะมูลฝอยอันตรายนั้น ไม่ควรเก็บถี่จนเกินไป เนื่องจากอาจมีปริมาณขยะมูลฝอยน้อย ดังนั้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นแต่ละแห่งอย่างน้อยควรจัดเก็บเดือนละ 1-2 ครั้งก็เพียงพอ และไม่เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณในการดำเนินงาน

3.3.4 การลดปริมาณขยะมูลฝอยจากครัวเรือน

สามารถดำเนินการได้ในรูปแบบของการส่งเสริมให้ครัวเรือนจัดทำกล่องคอนกรีต(ครัวเรือนที่มีพื้นที่ว่างเพียงพอ) หรืออาจใช้เป็นถังหมักขยะมูลฝอย ขนาดบรรจุ 20 ลิตร แทนก็ได้ โดยให้นำมูลฝอยอินทรีย์ ประเภทเศษผัก ผลไม้ เศษอาหารมาหมักรวมกันในภาชนะนี้ เพื่อให้เกิดการย่อยสลายเป็นปุ๋ยหมัก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจส่งเสริมและสนับสนุนโดยการแจกสารเร่งการย่อยสลาย (EM) เพื่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ สำหรับขยะมูลฝอยที่หมักแล้วก็จะกลายเป็นปุ๋ยสำหรับการบำรุงต้นไม้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมารับซื้อเพื่อจำหน่ายต่อไปก็ได้ แนวคิดนี้หากได้ดำเนินการอย่างจริงจังและมีผู้รับผิดชอบโดยตรงแล้ว จะช่วยให้ครัวเรือนเห็นความสำคัญของการลดปริมาณขยะมูลฝอย และยังช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอีกประการหนึ่งด้วย

3.4 การมีส่วนร่วมในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

เกือบทุกท้องถิ่นมักไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอย และสิ่งปลูกเนื่องจากกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตามการจัดเก็บ

ค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากในอนาคตภาครัฐไม่สามารถจะสนับสนุนงบประมาณในการแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมด แต่ต้องอาศัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ โดยมีส่วนราชการคอยสนับสนุนเทคนิคทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

แนวทางในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม จึงต้องดำเนินการด้วยความละเอียดอ่อน เพื่อให้ประชาชนมีความเต็มใจที่จะจ่าย ซึ่งมีแนวทางหลักๆ ดังนี้

3.4.1 การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในการเต็มใจที่จะจ่ายค่าธรรมเนียม รวมทั้งวิธีการจ่ายค่าธรรมเนียมควรเป็นอย่างไร โดยให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน

3.4.2 การประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับทราบการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

3.4.3 การกำหนดอัตราการจัดเก็บ ควรค่อยๆเพิ่มอัตราจนถึงอัตราสูงสุดที่กำหนดไว้ตามระยะเวลาที่วางไว้และไม่กระทบต่อการประกอบอาชีพและสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชน

3.4.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้ชัดเจนและโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

อนึ่ง การมีส่วนร่วมในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ในหลายพื้นที่ อาจใช้แนวทางการเชิญให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวมทั้งสถานประกอบการย่านพาณิชยกรรม ย่านท่องเที่ยว ย่านบริการต่างๆ ที่ตั้งอยู่ภายในท้องถิ่น เข้ามาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม โดยอาจตั้งเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม โดยสถานประกอบการใดที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในปริมาณมาก อาจต้องเสียค่าธรรมเนียมมากตามไปด้วย

สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามคือ เมื่อมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการวางระบบการให้บริการแก่ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้เกิดประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

3.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างบ่อฝังกลบ

มีหลายพื้นที่เมื่อจะมีการก่อสร้างบ่อฝังกลบขยะมูลฝอยขึ้น มักมีการคัดค้านหรือต่อต้านโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการศึกษาและการคัดเลือกพื้นที่ไม่มีความชัดเจนเพียงพอ อีกทั้งประชาชนโดยรอบพื้นที่ขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจคัดเลือกพื้นที่

ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างบ่อฝังกลบได้ ตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ ในขั้นตอนนี้ควรมีการพิจารณาคัดเลือก

ทางเลือกที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่า 2 พื้นที่แล้วทำการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางสังคมในแต่ละพื้นที่ โดยจะเลือกเอาพื้นที่ที่มีผลกระทบน้อยที่สุดเป็นพื้นที่สำหรับการก่อสร้างโครงการประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือผู้ให้ข้อมูลที่เป็นจริงในการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ นอกจากนี้หากมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (public hearing) ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็น ความห่วงใยต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนของตน เพื่อให้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป หากต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นสาธารณะต่อการคัดเลือกสถานที่ก่อสร้าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรดำเนินการให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ดังต่อไปนี้

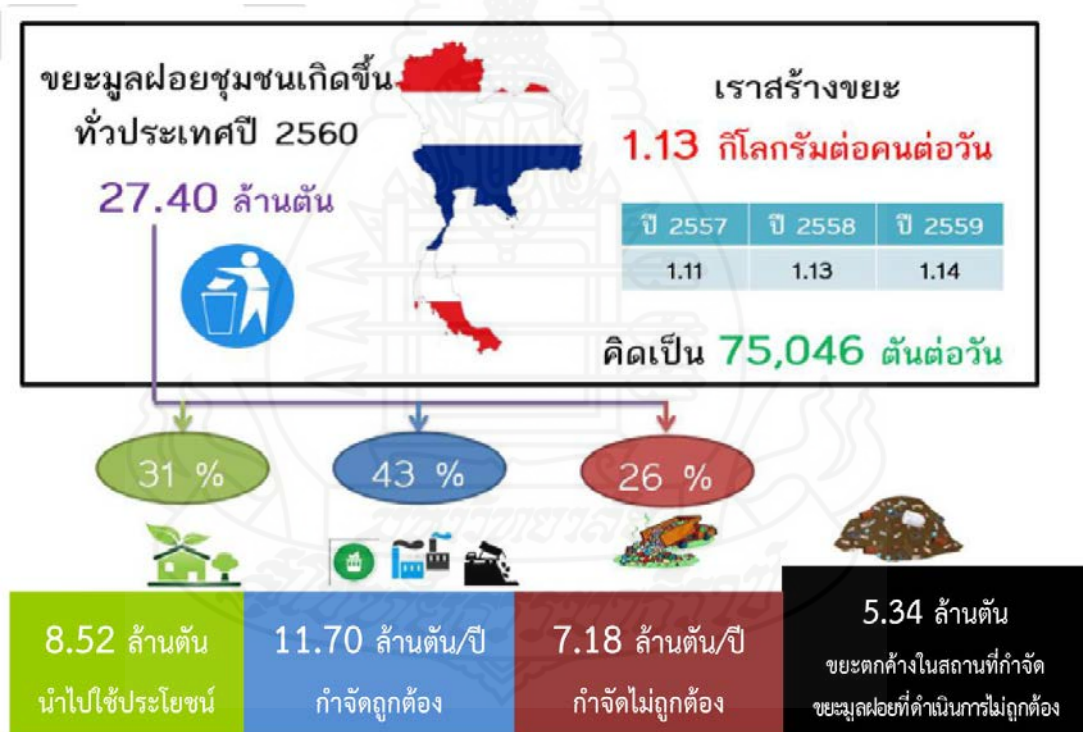
- 3.5.1 การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ ผ่านทางสื่อต่างๆ
- 3.5.2 การแสดงความจำนงในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมที่จะจัดให้มีขึ้น
- 3.5.3 การเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นในประเด็นหารือ
- 3.5.4 การทำความเข้าใจ ปรีกษาหาหรือความห่วงใยต่างๆ ของชุมชนที่มีต่อโครงการ และการเจรจาต่อรองในแนวทางการแก้ไขปัญหา
- 3.5.5 การติดตามผลการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ความร่วมมือในการดำเนินการ

4. สถานการณ์ปริมาณขยะมูลฝอย

ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศในปี 2560 ประมาณ 27.40 ล้านตัน หรือ 75,046 ตันต่อวัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 จากปี 2559 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรการขยายตัวของชุมชนเมือง พฤติกรรมการบริโภค ของประชาชน ตลอดจนการท่องเที่ยวซึ่งมีนักท่องเที่ยวกว่า 30 ล้านคนในปี 2560 ในขณะที่อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคน ลดลงจาก 1.14 กิโลกรัม/คน/วัน ในปี 2559 เป็น 1.13 กิโลกรัม/คน/วัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเป็นขยะมูลฝอย ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ประมาณ 4.88 ล้านตัน (ร้อยละ 18) และในพื้นที่ 76 จังหวัด ประมาณ 22.52 ล้านตัน (ร้อยละ 82) รายละเอียดตามตารางแสดงปริมาณขยะมูลฝอยของแต่ละจังหวัดในปี 2560

การจัดการขยะมูลฝอยใน 2560 เปรียบเทียบกับปี 2559 ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง เพิ่มขึ้นร้อยละ 22 จาก 9.57 ล้านตัน เป็น 11.7 ล้านตัน หรือ 32,069 ตันต่อวัน คิด

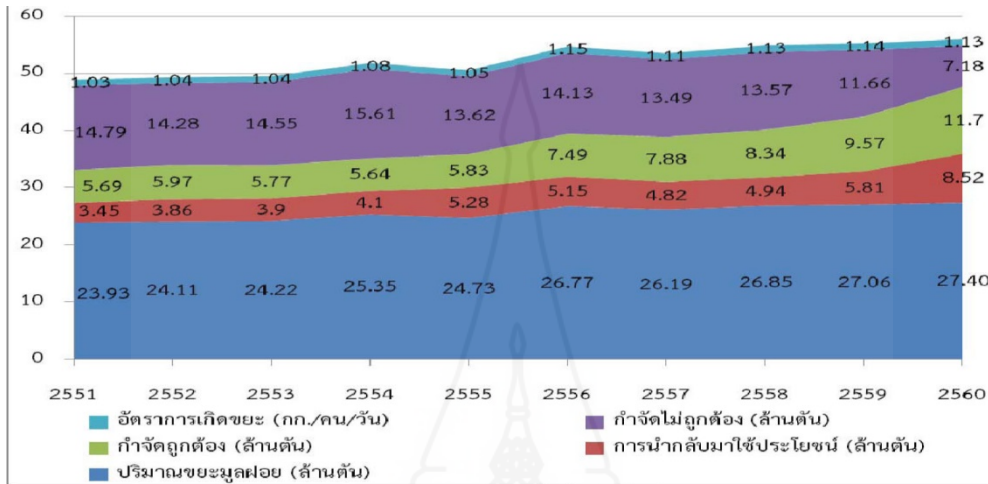
เป็นร้อยละ 42.7 ของปริมาณ ขยะมูลฝอยชุมชนทั้งหมด ขยะมูลฝอยอีกส่วนถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 47 จาก 5.8 ล้านตัน เป็น 8.52 ล้านตัน หรือ 23,320 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 31 ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนทั้งหมดโดยการคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ผ่านกิจกรรมต่างๆ อาทิ การคัดแยกเพื่อขายให้กับร้านรับซื้อของเก่าหรือชาเล็ง ธนาคารขยะ กิจกรรมขยะแลกไข่และตลาดนัดขยะมูลฝอยชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างไม่ถูกต้องลดลงร้อยละ 39 จาก 11.69 ล้านตัน เป็น 7.18 ล้านตัน หรือ 19,657 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 26 ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนทั้งหมด อาทิจากการจัดแบบเทกองหรือเผากลางแจ้งในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย การกองทิ้งเอาไว้หรือลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณะประโยชน์หรือลักลอบทิ้งลงสู่แหล่งน้ำ จากการสำรวจปริมาณ ขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินไม่ถูกต้อง พบว่า มีขยะมูลฝอยที่ตกค้างเพื่อรอกำจัดหรือบำบัดอย่างถูกต้องประมาณ 5.34 ล้านตัน ตามภาพที่ 4

ภาพที่ 2.3 แผนภาพการไหลของขยะมูลฝอยชุมชน ปี พ.ศ. 2560

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, (2560, น.23)

การจัดการขยะมูลฝอยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมามีแนวโน้มดีขึ้น โดยเฉพาะหลังจากที่มีการประกาศให้ การจัดการขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติเมื่อปี 2557 ส่งผลให้มีโครงการและการจัดสรรงบประมาณจำนวนมาก ในปี 2559 และส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในปี 2560 ตามภาพที่ 5

ภาพที่ 2.4 อัตราการเกิดขยะ ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น การนำกลับไปใช้ประโยชน์การกำจัด ถูกต้อง และไม่ถูกต้อง ปี 2551-2560
ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, (2560:น.24)

5. อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน มาตรา 281 วรรคหนึ่ง ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ นอกจากนี้ใน มาตรา 283 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย วรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งในการบริหาร

งานได้โดยอิสระและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่นให้จัดบริการสาธารณะได้โดยครบถ้วนตามอำนาจหน้าที่ จัดตั้งหรือร่วมกันจัดตั้งองค์การเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าเป็นประโยชน์ และให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง

นอกจากนี้แล้วในมาตรา 67 ยังได้กำหนดสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดไว้ใน มาตรา 290 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่ กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่ม โครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

(4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 ได้กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการให้บริการสาธารณะเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น ตามมาตรา 16 (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น (17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย ซึ่งเห็นว่ากฎหมายได้ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมไปถึงการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย และเป็นความจำเป็นและสำคัญที่ท้องถิ่นทุกแห่งต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น

และตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 ได้กำหนดหน้าที่ของเทศบาล โดยเฉพาะเทศบาลตำบลไว้ ในมาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล

- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

นอกจากนี้ปัญหาด้านขยะมูลฝอยยังถือเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่เป็นกฎหมายว่าด้วยเรื่องของสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของชาติซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 6 เพื่อประโยชน์ในการร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมของชาติ บุคคลอาจมีสิทธิและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) การได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่อง เกี่ยวกับการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สินหรือ สิทธิในทาง การค้า หรือกิจการของบุคคลใดที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

(2) การได้รับชดใช้ค่าเสียหาย หรือค่าทดแทนจากรัฐ ในกรณีที่ ได้รับความเสียหาย จากภัยอันตรายที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือ ภาวะมลพิษ อันมีสาเหตุมาจากกิจการหรือ โครงการใดที่ริเริ่ม สนับสนุนหรือ ดำเนินการโดยส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

(3) การร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำความผิดต่อเจ้าพนักงานในกรณีที่ ได้พบเห็นการกระทำ ใด ๆ อันเป็นการละเมิด หรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับ การควบคุมมลพิษ หรือการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ

(4) การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติ หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(5) การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ ตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยการนั้นบัญญัติไว้

มาตรา 7 เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในห้องกรเอกชนซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย หรือกฎหมายต่างประเทศที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมิได้ มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง หรือมุ่งค้ากำไรจากการประกอบกิจกรรม ดังกล่าว มีสิทธิของจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ในหมวด 3 การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย กฎหมายได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้

มาตรา 18 การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดดำเนินการตามวรรคหนึ่งแทนภายใต้การควบคุมดูแลของราชการส่วนท้องถิ่นหรืออาจอนุญาตให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 19 ก็ได้

มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

มาตรา 20 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(1) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(2) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

(3) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

(4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 ปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 19 จะพึงเรียกเก็บได้

(6) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

6. ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

6.1 ที่ตั้ง

เทศบาลตำบลโพนงาม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของอำเภอเดชอุดม ระยะห่างจากอำเภอเดชอุดม ประมาณ 5 กิโลเมตร

6.2 เนื้อที่

เทศบาลตำบลโพนงามมีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 37 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 23,125 ไร่

6.3 ภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลโพนงามเป็นที่ลุ่มดอน มีลำโดมใหญ่ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่านทางด้านทิศเหนือและมีลำห้วยอื่น ๆ อีก เช่น ห้วยหินสั่ว ห้วยก่อ ห้วยฟ้า ห้วยอาลอง มีแหล่งน้ำที่สำคัญคือ กุดโง่ กุดฟ้า กุดเชียงพา โดยเขตเทศบาลตำบลโพนงามมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

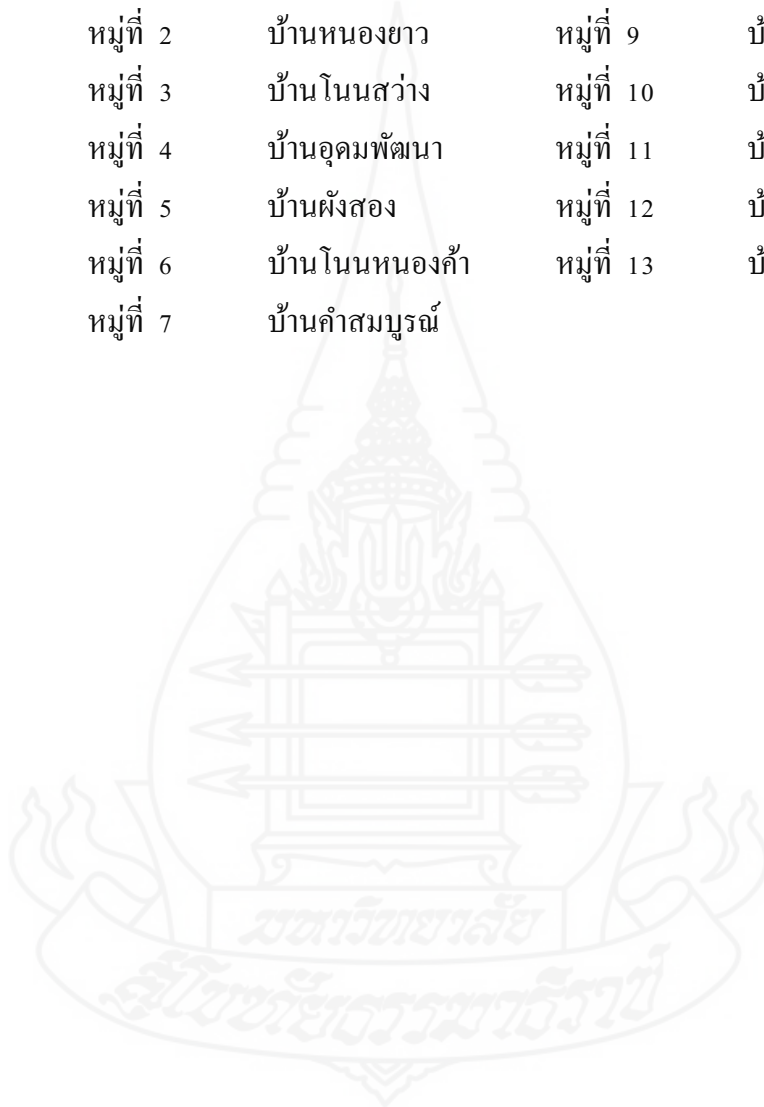
ทิศเหนือ	จรด	ลำโดมใหญ่และตำบลกุดประทาย
ทิศใต้	จรด	ตำบลกลาง

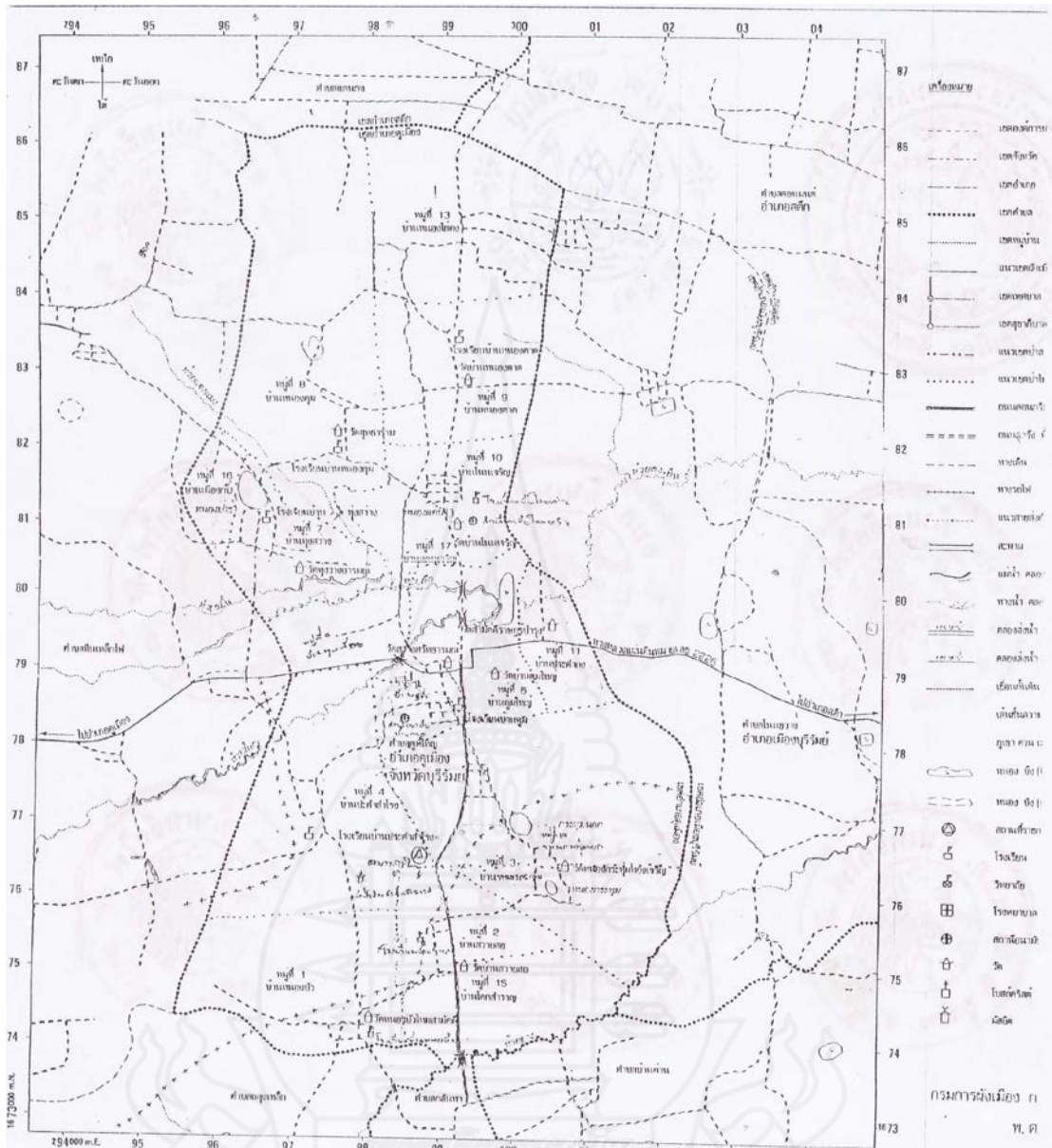
ทิศตะวันออก จรด ตำบลคำครั่งและตำบลกุดประทาย

ทิศตะวันตก จรด ตำบลเมืองเดช

6.4 จำนวนหมู่บ้าน มีทั้งสิ้น 13 หมู่บ้าน อยู่ในเขตเทศบาลตำบลโพนงาม ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1	บ้านโพนงาม	หมู่ที่ 8	บ้านราษฎร์พัฒนา
หมู่ที่ 2	บ้านหนองยาว	หมู่ที่ 9	บ้านหนองยาว
หมู่ที่ 3	บ้านโนนสว่าง	หมู่ที่ 10	บ้านหนองยาว
หมู่ที่ 4	บ้านอุดมพัฒนา	หมู่ที่ 11	บ้านโนนสว่าง
หมู่ที่ 5	บ้านฝั่งสอง	หมู่ที่ 12	บ้านหนองยาว
หมู่ที่ 6	บ้านโนนหนองคำ	หมู่ที่ 13	บ้านโพนงาม
หมู่ที่ 7	บ้านคำสมบูรณ์		

ภาพที่ 2.5 แผนที่ตำบลโพนงาม

ที่มา : เทศบาลตำบลโพนงาม, (2561 : น.2)

6.5 ประชากร

เทศบาลตำบลโพนงาม มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 9,043 คน แยกเป็นชาย 4,471 คน หญิง 4,572 คน จำนวน 2,938 ครัวเรือน

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนประชากรแยกชาย-หญิง และจำนวนครัวเรือน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
1	โพนงาม	364	346	710	236
2	หนองขาว	451	500	951	259
3	โนนสว่าง	299	347	646	216
4	อุดมพัฒนา	314	324	638	215
5	ฝั่งสอง	288	298	586	185
6	โนนหนองค้ำ	196	191	387	149
7	คำสมบูรณ์	272	271	543	196
8	ราษฎร์พัฒนา	620	639	1,259	405
9	หนองขาว	371	362	733	315
10	หนองขาว	307	317	624	217
11	โนนสว่าง	304	333	637	163
12	หนองขาว	479	442	921	224
13	โพนงาม	206	202	408	158
รวม		4,471	4,572	9,043	2,938

ที่มา : เทศบาลตำบลโพนงาม, (2561 : น.3)

ประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงามมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากข้อมูลปี พ.ศ. 2561 มีประชากรรวม 9,043 คน มีบ้านหนองขาวซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีประชากรหนาแน่นแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10 มีประชากรรวม 2,308 คน 791 ครัวเรือน

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนประชากรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 - 2561

ปี พ.ศ.	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร			ความหนาแน่น
		ชาย	หญิง	รวม	
2550	2,360	4,270	4,320	8,590	232.16 คน/ตร.กม.
2551	2,399	4,290	4,323	8,613	232.78 คน/ตร.กม.
2552	2,468	4,324	4,462	8,786	237.46 คน/ตร.กม.
2553	2,468	4,324	4,462	8,786	237.46 คน/ตร.กม.
2554	2,544	4,368	4,379	8,747	236.41 คน/ตร.กม.
2555	2,617	4,407	4,432	8,839	238.89 คน/ตร.กม.
2556	2,770	4,437	4,498	8,935	241.47 คน/ตร.กม.
2557	2,824	4,442	4,515	8,957	242.08 คน/ตร.กม.
2558	2,857	4,454	4,542	8,996	243.14 คน/ตร.กม.
2559	2,909	4,437	4,546	8,983	242.78 คน/ตร.กม.
2560	2,927	4,449	4,563	9,012	243.57 คน/ตร.กม.
2561	2,938	4,468	4,575	9,043	244.41 คน/ตร.กม.

ที่มา : เทศบาลตำบลโพนงาม, (2561, น.4)

6.6 อาชีพ

ราษฎรในพื้นที่ตำบลโพนงาม ประกอบอาชีพหลักด้านการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เช่น ทำนา ทำสวน รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว

6.7 หน่วยธุรกิจในเขตเทศบาลตำบลโพนงาม

ปั้มน้ำมันและก๊าซ	9	แห่ง
โรงสี	15	แห่ง
สถานที่ท่องเที่ยว	2	แห่ง
ร้านเสริมสวย	8	แห่ง
ร้านซ่อมรถ	9	แห่ง
ร้านค้า,ร้านขายของชำ	52	แห่ง

6.8 การศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา	2	แห่ง
โรงเรียนขยายโอกาส	1	แห่ง
ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	13	แห่ง
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	25	แห่ง
ศูนย์ส่งเสริมวิทยากร	13	แห่ง
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3	แห่ง

6.9 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัด/สำนักสงฆ์	8	แห่ง
สถานที่ปฏิบัติธรรม	2	แห่ง
อนุสรณ์เจดีย์พระครูภาวนานุศาสตร์	1	แห่ง

6.10 สาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	2	แห่ง
สถานพยาบาลเอกชน	4	แห่ง
อัตรการมีและใช้ส้วมราดน้ำเต็มพื้นที่		

6.11 การคมนาคม

สภาพทางคมนาคมภายในตำบลประกอบด้วยถนนหลายแบบ คือ

ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	49	สาย
ถนนลูกรัง	27	สาย
ถนนดิน	10	สาย
สะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก	9	แห่ง
สะพานไม้	1	แห่ง

6.11 การไฟฟ้า

การไฟฟ้าเดชอูคมได้ขยายเขตจำหน่ายไฟฟ้าเข้าครบทุกหมู่บ้าน

6.12 แหล่งน้ำธรรมชาติ

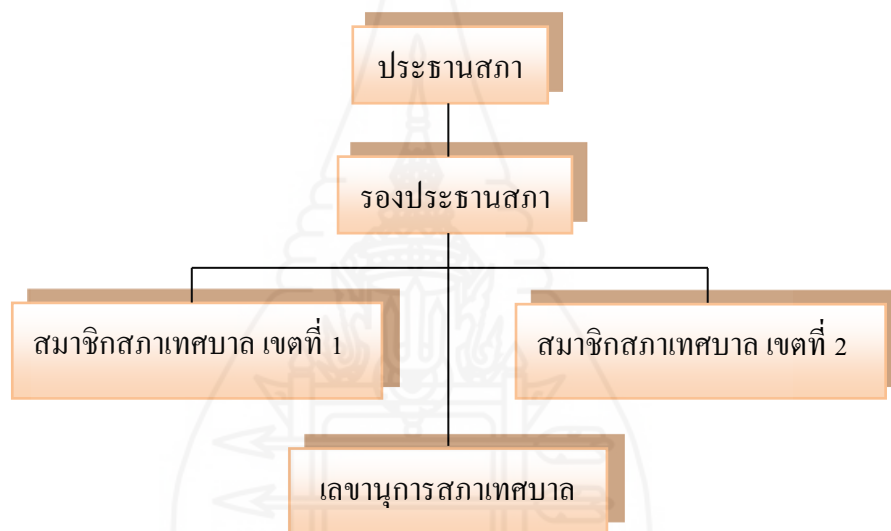
ลำน้ำ, ลำห้วย	5	แห่ง
หนอง, บึง และอื่น ๆ	27	แห่ง
ฝาย	5	แห่ง
บ่อบาดาลแบบโยก	37	แห่ง

6.13 โครงสร้างทางการบริหาร

การบริหารงานของเทศบาลตำบลโพรงงาน ประกอบด้วยฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเทศบาล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน

6.13.1 โครงสร้างฝ่ายสภาเทศบาลตำบลโพรงงาน

สภาเทศบาลตำบลโพรงงานประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจำนวน 2 เขตเลือกตั้ง ๆ ละ 6 คน รวมเป็น 12 คน โดยมีประธานสภาจำนวน 1 คน และรองประธานสภาจำนวน 1 คน

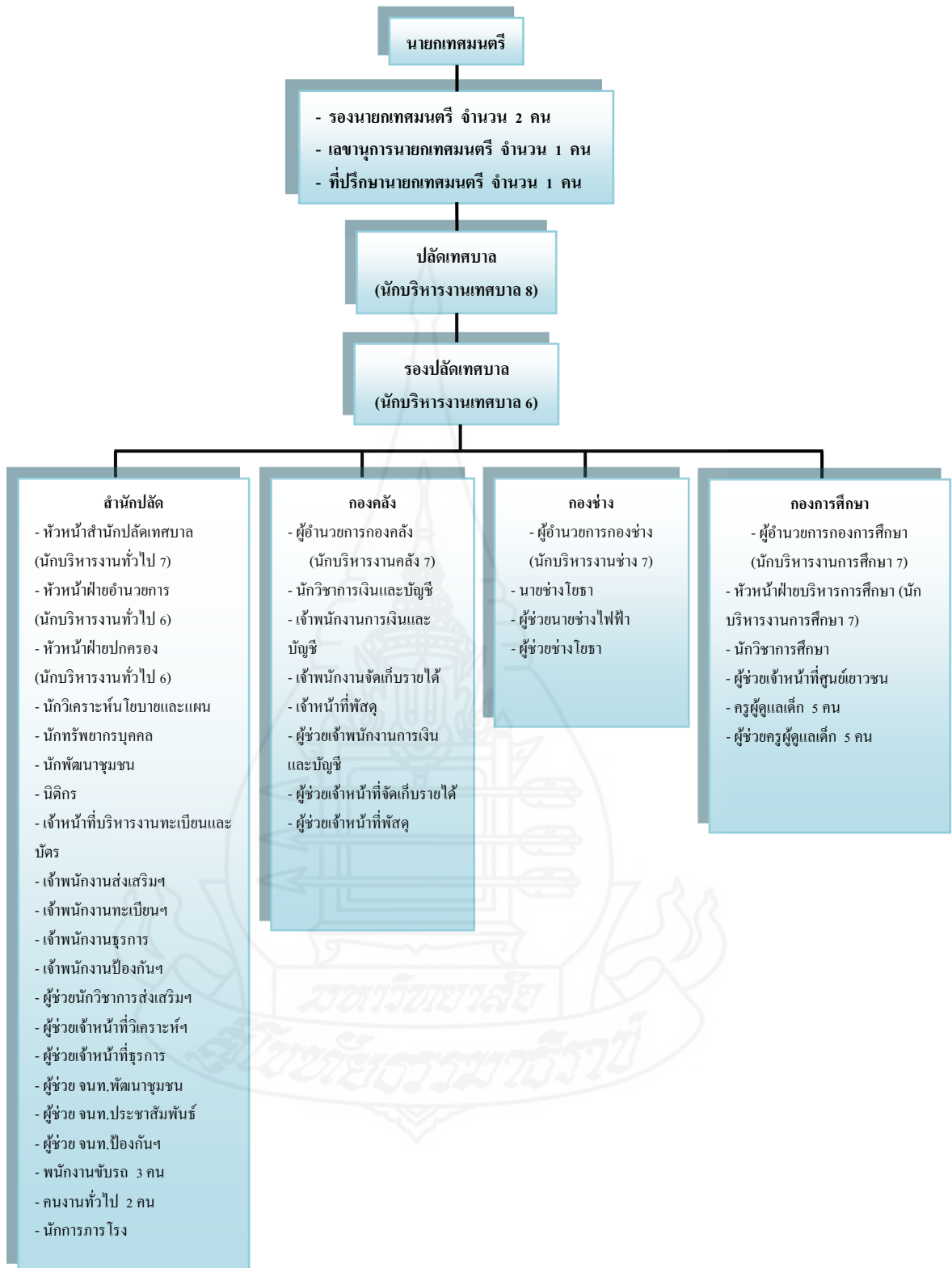

ภาพที่ 2.6 โครงสร้างสภาเทศบาลตำบลโพรงงาน

ที่มา: เทศบาลตำบลโพรงงาน, (2561: น.6)

6.13.2 โครงสร้างฝ่ายบริหารและฝ่ายประจำ

การบริหารงานของเทศบาลตำบลโพรงงานมีนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรีและที่ปรึกษานายกเทศมนตรี ร่วมเป็นคณะผู้บริหารโดยมีปลัดเทศบาล เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการฝ่ายประจำ โดยมีรองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนัก/ผู้อำนวยการกองเป็นผู้ช่วยเหลือรับผิดชอบกำกับดูแลงานของแต่ละสำนัก/กอง ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องขยะมูลฝอยคือ สำนักปลัดเทศบาล ตามภาพที่ 8

ภาพที่ 2.7 โครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบลโปนงาม
ที่มา: เทศบาลตำบลโปนงาม, (2561: น.7)

6.14 ข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลโพนงาม โดยงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมที่จัดเก็บระหว่างปี พ.ศ. 2554-2561

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยระหว่างปี พ.ศ. 2554-2561

ลำดับที่	ปีพ.ศ.	ปริมาณขยะมูลฝอย (ตัน/ปี)
1	2554	14.40
2	2555	15.25
3	2556	16.80
4	2557	17.55
5	2558	13.30
6	2559	10.05
7	2560	10.00
8	2561	9.90

ที่มา : เทศบาลตำบลโพนงาม, (2561 : น.19)

6.15 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลโพนงาม

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 ได้กำหนดหน้าที่ของเทศบาล โดยเฉพาะเทศบาลตำบลไว้ในมาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

และตามมาตรา 51 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (9) เทศพาณิชย์

อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจ และหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑาภรณ์ ตาแก้ว (2553) ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้านนางลาด ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง รวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชากรในชุมชนบ้านนางลาด ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง จำนวน 323 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา การทดสอบ t-test และสถิติ F-test (one-way ANOVA) ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ไม่เคยติดตามข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 20.7 ส่วนที่เหลือติดตามข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งแหล่งข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจหรือติดตามมากที่สุด คือ ข่าวสารจากทางเทศบาลเมืองพัทลุง เมื่อจำแนกความถี่การรับข่าวสารจากแหล่งสื่อต่าง ๆ ปรากฏว่า ร้อยละ 44.9 ติดตามข่าวสารจากเทศบาลเมืองพัทลุงเป็น

ลำดับแรก ร้อยละ 34.4 ติดตามจากวิทยุกระจายเสียง เป็นลำดับที่สอง ร้อยละ 22.2 การกำจัดขยะมูลฝอยกลุ่มตัวอย่างนิคมทั้งหมด คือเศษอาหารและเปลือกผลไม้ ร้อยละ 87.3 รองลงมา คือ โฟม ร้อยละ 75.8 และถุงพลาสติก ร้อยละ 69.3 การกำจัดขยะมูลฝอยแบบนำกลับมาใช้ใหม่ที่นิคม คือ ขยะประเภทถุงพลาสติก ร้อยละ 20.4 รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์เก่า หรือกล่องกระดาษ ร้อยละ 17.3 ขณะที่นิคมแยกไว้ขายมากที่สุด คือ ขวด กระจกหรือภาชนะพลาสติกเหลือใช้ ร้อยละ 78.6 รองลงมา คือ เศษสิ่งโลหะ อลูมิเนียม แสตคนเลส และหนังสือพิมพ์เก่า หรือกล่องกระดาษ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปริมาณขยะของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.06 (S.D.=0.54) และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการธนาคารขยะของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2.15 (S.D.=0.54) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการกำหนดค่าเก็บขยะโครงการของชุมชน ค่าเฉลี่ย 2.11 (S.D.=0.51) และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับจัดการขยะด้วยวิธีต่างๆ ของชุมชน ค่าเฉลี่ย 2.08 (S.D.=0.46) ปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะชุมชน คือ การทิ้งขยะปะปนกันโดยไม่แยกประเภทขยะ มากที่สุด ร้อยละ 81.7 รองลงมา คือ ในชุมชนมีถังขยะสำหรับทิ้งขยะแต่ไม่เพียงพอ ร้อยละ 64.3 และขยะถูกทิ้งกระจายไม่เป็นที่ทาง ร้อยละ 46.9 ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน คือ ไม่มีโอกาสเข้าไปร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา มากที่สุด ร้อยละ 71.9 รองลงมา คือ ไม่มีโอกาสเข้าไปร่วมคิดค้นปัญหาร่วมกับหน่วยงาน ร้อยละ 68.7 และไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมประเมินผลกิจกรรม ร้อยละ 67.8 และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ ตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะของชุมชน แต่การจัดการขยะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะของชุมชน

นราธิป รัตนจันทร์ (2553) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ของอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ และระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน มีผลต่อทัศนคติของประชาชนในการบริหารการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา อาชีพ และบุคคลที่รับผิดชอบนำขยะไปทิ้ง มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารการกำจัดขยะแตกต่างกัน สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ รายได้ ลักษณะของที่อยู่อาศัย และการใช้ประโยชน์จากที่อยู่อาศัย มีผลต่อทัศนคติของประชาชนในการบริหารการกำจัดขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมในการบริหารการกำจัดขยะไม่แตกต่างกัน

วรรณมา สมศรี (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา:องค์การบริหารส่วนตำบลรัษฎา อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล อรัญญิก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมทุกด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และไม่แตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละด้านใกล้เคียงกัน โดยประชาชนในตำบลอรัญญิกให้ความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 3.34 เนื่องจากประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ง่ายกว่าด้านอื่นๆ สามารถปฏิบัติได้เองโดยไม่ต้องยุ่งยาก เช่น การคัดแยกขยะ การนำมาใช้ใหม่ และประชาชนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.73 อาจเนื่องมาจากการได้รับข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิกน้อยและไม่ค่อยเข้าใจ ประชาชนจึงให้ความสนใจการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยกว่าทุกด้าน

2. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิก ส่วนใหญ่พบว่า ในด้านการตัดสินใจ องค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิกมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆน้อย ด้านการวางแผน องค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิกเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเพียงบางขั้นตอนเท่านั้น ด้านการดำเนินการ มีการจัดสรรงบประมาณดำเนินการไม่เพียงพออีกทั้งประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือและไม่เข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย ด้านรับผลประโยชน์ประชาชนยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการรับผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน และด้านการติดตามประเมินผลประชาชนยังไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองและไม่มีการแต่งตั้งกรรมการหรือคณะทำงานในการติดตามประเมินผล ทำให้การดำเนินการยังไม่ชัดเจน

กมลทิพย์ ชื่นหมื่นไวย (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะเทศบาลตำบลเทพาถ้ำ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 (S.D. = 0.37, 95 % CI 2.17 – 2.27) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การได้รับสนับสนุนในการคัดแยกขยะจากหน่วยงานต่าง ๆ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เพศและสถานภาพในชุมชน โดยมีความสามารถในการทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเทพาถ้ำ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 41.60 ($R^2 = 0.416$)

จรรยา ปานพรม (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามเกินกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 56.8 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25–34 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมา มีอายุระหว่าง 35–44 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.9 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.2 รองลงมา สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 19.0 นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.1 รองลงมา ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 20.1 สำหรับระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน เช่น ความเข้าใจว่าการคัดแยกขยะมูลฝอยสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้ และช่วยรักษาสภาพแวดล้อม รวมทั้งการติดตั้งถังแยกประเภทของการคัดแยกขยะที่ชัดเจน (p-Value=0.000) การมีเจ้าหน้าที่สุขาภิบาลให้ความรู้ในการคัดแยกขยะมูลฝอย (p-Value มีค่าเท่ากับ 0.000) ทักษะคิดด้านการปฏิบัติในการคัดแยกขยะมูลฝอย (p-Value มีค่าเท่ากับ 0.001) ความรู้ความเข้าใจของความหมายในการคัดแยกขยะมูลฝอย (p-Value=0.004) ภาระในการคัดแยกขยะมูลฝอยที่มีจำนวนเพียงพอ (p-Value=0.005)

ทั้งนี้ เทศบาลคลองจิกจะต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน เทศบาลควรเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และด้านการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ และร่วมรับประโยชน์สาธารณะที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้น ควรตั้งงบประมาณประจำปี ไว้สำหรับจัดทำ สื่อต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงประชาชนโดยตรง เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน ดำเนินการ โครงการธนาคารขยะ อย่างเป็นรูปธรรมจริงจัง และต่อเนื่อง และควรจัดหาถังแยกประเภทขยะให้เพียงพอกับปริมาณขยะทุก ๆ หมู่บ้าน พร้อมทั้งเขียนข้อความให้ชัดเจน

จันทร์เพ็ญ มินคร (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนของชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน การจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลบางนางลี่และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะในเขตพื้นที่ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจากประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตตำบลบางนางลี่ จำนวน 350 ชุด รวมทั้งใช้กลุ่มตัวอย่างจากเจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะของตำบลบางนางลี่ ประชานชุมชนทาการรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามกับกลุ่ม

ตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะ อยู่ในระดับปานกลาง คือ การนำถุงผ้าหรือภาชนะอื่นไปตลาดเพื่อใส่ของแทนการใส่ถุงพลาสติก ไม่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนในกิจกรรมหรือโครงการ มีส่วนร่วมในการประชุมและทราบถึงปัญหาสาเหตุ มีส่วนร่วมการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก มีการคัดแยกประเภทมูลฝอยทำให้สามารถวางแผนในการกำจัดมูลฝอยครั้งสุดท้ายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์หรือชักชวนให้ร่วมทำกิจกรรม เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการ ซึ่งดูได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่ทางตำบลบางนางลี่เป็นผู้กำหนด เช่น กิจกรรมโครงการจัดรถคัดแยกขยะออกให้บริการ กิจกรรมรณรงค์จัดทิ้งขยะให้เป็นที่ทางหรือการคัดแยกขยะที่จัดทิ้ง กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะด้วยวิธีต่างๆ กิจกรรม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้านการคัดแยกขยะคือประชาชนยังมีโอกาสในการเข้าไปร่วมขั้นตอนการค้นหาปัญหา การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา การประชาสัมพันธ์หรือชักชวนร่วมในโครงการรวมถึงการเข้าร่วมโครงการอาจกล่าวได้ว่าประชาชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการอย่างแท้จริง ส่วนการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะจากการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการปัญหาขยะยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ประชาชนไม่เล็งเห็นความสำคัญในการแยกขยะก่อนที่จะนำไปทิ้งหรือกำจัด ขยะมีปริมาณมากทำให้เสียเวลายากต่อการแยก ขาดแนวทางหรือขาดการส่งเสริมให้ความร่วมมือในการแยกขยะ การใช้ประโยชน์ที่เกิดมาจากขยะ ขาดงบประมาณและขาดการให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการแยกขยะ ขาดการรณรงค์และการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจรวมไปถึงประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ

สมัย พงษ์ด้วง (2554) ได้ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาชุมชนในเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย (ร้อยละ 79.35) มีอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 55.16) การศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 42.26) อาชีพอื่น (ร้อยละ 36.78) มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน (ร้อยละ 48.39) ตามลำดับ 2. การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการองค์การ รองลงมา คือ ด้านการชี้แนะ ด้านการควบคุม และด้านการวางแผน ตามลำดับพิจารณาเรียงดังนี้ 2.1 ด้านการวางแผน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เข้าร่วมประชุมประจำเดือน/ประชาคมหมู่บ้านหรือชุมชน รองลงมาคือ แผนที่นำขยะมูลฝอยหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วไปใช้ประโยชน์ เช่น นำกลับมาใช้ใหม่ ทำปุ๋ย 2.2 ด้านการจัดการองค์การ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ร่วมทำความสะอาดในชุมชน รองลงมาคือ ร่วมเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 2.3 ด้านการชี้แนะโดยภาพรวม อยู่ในระดับ

มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปฏิบัติตามกฎระเบียบในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง รองลงมาคือ ชุมชนปราศจากขยะมูลฝอยแล้วรู้สึกจิตใจแจ่มใส ชุมชนสวยงาม 2.4 ด้านการควบคุมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือปฏิบัติตามกฎระเบียบในการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองรองลงมาคือ ชุมชนปราศจากขยะมูลฝอยแล้วรู้สึกจิตใจแจ่มใส และชุมชนสวยงาม 3. การเปรียบเทียบการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของในชุมชนเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้ 3.1 ประชาชนเพศชายและหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นัยนา เดชะ (2556) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชนในตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่เหมาะสมมีการทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะและนำไปทิ้งบริเวณพื้นที่ว่ารอบบ้าน ประชาชนไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง และในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดยังไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแต่อย่างใด ด้านการจัดการขยะในชุมชน ได้ลดปริมาณขยะครัวเรือน โดยการไม่สร้างขยะให้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 95.4 การทิ้งขยะทิ้งรวมในถุงเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 43.5 วิธีการจัดการขยะในครัวเรือนโดยวิธี เผา คิดเป็นร้อยละ 41.8 ประเภทของขยะ เป็นขยะประเภทผัก ผลไม้ และเศษอาหาร คิดเป็นร้อยละ 57.5 ความรู้ที่ต้องการเพิ่มในด้านวิธีการแยกขยะอย่างถูกวิธีมากที่สุด 860 คะแนน ความรู้เกี่ยวกับมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.42 เกี่ยวกับมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 67.32 พฤติกรรมการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 66.67

การมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.45$) และผลการหามาตรการในการจัดการมูลฝอยของประชาชน โดยนำกระบวนการ A-I-C มาประยุกต์ใช้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหา ดำเนินการแก้ไขปัญหาอันก่อให้เกิดโครงการ “เสม็ดน่าอยู่ไร้มูลฝอย” โดยมีรูปธรรมของการดำเนินโครงการ คือ กองทุนมูลฝอย 1 แห่ง ซึ่งเป็นการสร้างได้และมีการนำมูลฝอยมาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การจัดการมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่อย่างยั่งยืน

วีรกาล อุปนันท์ (2556) ได้ทำการศึกษาแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมขององค์กร บริหารส่วนตำบลโนนขย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชน ในพื้นที่และเพื่อศึกษาแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบล โนนขย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยวิเคราะห์จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อย ละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในพื้นที่มีพฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีการให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และร่วมลดปริมาณขยะมูลฝอย ส่วนแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยควรมุ่งเน้นการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด และดำเนินกิจกรรมด้านการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐส่วนกลาง โดยสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ต่อไป

วลัยลักษณ์ อัครีรวงศ์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยความคิดเห็นและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.769 ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และจัดสรรขนาดตัวอย่างแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 465 ชุดจากแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไปทั้งหมด ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 63.9 เป็นเพศหญิง มีเพียงร้อยละ 32.5 ที่เคยได้รับการณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะอย่างเหมาะสมจากสถาบันฯ ร้อยละ 13.1 ระบุว่ามีการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ ที่เหลือมีการคัดแยกเป็นบางครั้งหรือไม่ได้ทำการคัดแยก สาเหตุหลักเนื่องจากไม่มีถังขยะแยกประเภท โดยในภาพรวมนักศึกษามีความคิดเห็นที่เห็นด้วยเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแต่พบว่านักศึกษายังมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

มะลิวัลย์ สีหะวงษ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายดง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายดง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับ มาก ($x = 3.64$, $S.D = 0.57$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($x = 3.84$, $S.D = 0.69$) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($x = 4.03$, $S.D = 0.68$) อยู่ในระดับมาก 2. ผลการ

เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ มีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอย แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น รายได้และระยะเวลาที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอย ไม่แตกต่างกัน

กัญญ์ณฉวี วชิรหัตถพงศ (2560) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเขตชุมชน เทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงบางชุมชนที่มีกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมหรือปลูกฝังการมีส่วนร่วม ในการจัดการ ขยะมูลฝอยโดยเป็นการร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับเทศบาลเมืองบ้านบึง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($X=3.41$) ในด้านความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชน พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านบึง มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย ในระดับมากคิดเป็นค่าเฉลี่ย ($X=4.12$) แต่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการขยะในระดับปานกลาง ประชาชนบางส่วนยังไม่มีกรคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังขยะ มีการใช้ภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์บางประเภทที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม มีปริมาณขยะที่ออกสู่ชุมชนเป็นจำนวนมากในด้านพฤติกรรมการกำจัดขยะภายในครัวเรือนของประชาชนในชุมชน พบว่า ประชาชนในชุมชนมีพฤติกรรมหรือวิธีการต่อการจัดการขยะภายในครัวเรือนในระดับน้อยโดยบางส่วนจะยังไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง แต่จะใส่รวมถุงดำไว้ไปทิ้งลงถัง มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีการคัดแยกขยะ ก่อนทิ้ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยศึกษากับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลโพนงาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการคัดแยกขยะมูลฝอยและผลักดันให้เป็นนโยบายของเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน นอกจากนี้ผู้สนใจสามารถนำผลการการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในพื้นที่อื่น ๆ ได้ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ได้กำหนดประชากรสำหรับโครงการวิจัยนี้ได้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพนงามที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จากประชาชนทั้งสิ้น 9,043 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างตามมาตรฐานทางสถิติจากขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง คิดเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณ 383 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมดเท่ากับ 9,043 คน

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5 หรือ 0.05

แทนค่าสูตร

$$n = \frac{9,043}{1+9,043(0.05)^2} = 383.17$$

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสำรวจสำหรับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพรงงามที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 383 คน จากนั้นใช้สูตรจากนั้นใช้สูตรของ Nagtalon (อ้างถึงใน นำชัย ทนุผล, 2531:54-55) เพื่อคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจากกลุ่มประชาชนทั่วไป ของแต่ละหมู่บ้าน ทั้ง 13 หมู่บ้าน

$$n_1 = \frac{nN_1}{N}$$

n = ขนาดตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด (383)

n_1 = จำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (9,043)

N_1 = จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน

จากการแทนค่าด้วยสูตรเพื่อคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจากกลุ่มประชาชนทั่วไป ของแต่ละหมู่บ้าน ทั้ง 13 หมู่บ้าน ปรากฏตามตารางที่ 5

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรของตำบลโพนงามและขนาดตัวอย่างที่ต้องการสำรวจ

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	ขนาดตัวอย่างที่ต้องการ
1	บ้านโพนงาม	710	30
2	บ้านหนองยาว	951	40
3	บ้านโนนสว่าง	646	27
4	บ้านอุดมพัฒนา	638	27
5	บ้านฝั่งสอง	586	25
6	บ้านโนนหนองค้ำ	387	16
7	บ้านคำสมบูรณ์	543	23
8	บ้านราษฎร์พัฒนา	1,259	54
9	บ้านหนองยาว	733	31
10	บ้านหนองยาว	624	27
11	บ้านโนนสว่าง	637	27
12	บ้านหนองยาว	921	39
13	บ้านโพนงาม	408	17
รวม		9,043	383

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยสร้างแบบสอบถาม (questionnaire) ครอบคลุมตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ แบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามปลายปิด และคำถามเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปมีลักษณะเป็นรายการเลือกตอบเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยมีลักษณะเป็นรายการเลือกตอบ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย

3. วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาล ตำบล โพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยกำหนดวิธีศึกษา เป็น 2 ส่วน คือ

3.1 การศึกษาจากเอกสาร (documentary research)

เป็นการศึกษาค้นคว้าจากตำราเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกขยะมูลฝอยตลอดจน ได้ศึกษางานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

3.2 การศึกษาภาคสนาม (field research)

เป็นการศึกษาด้วยการใช้แบบสอบถาม สอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่างจากประชากร อายุ 18 ปี ขึ้นไปในเขตเทศบาลตำบล โพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ เพื่อความถูกต้องครบถ้วนเป็นการหาความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งผลที่ได้เท่ากับ 0.87 แสดงว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

4.2 นำแบบสอบถามที่หาความตรงเชิงเนื้อหาแล้ว จำนวน 20 ชุด ไปทดสอบกับกลุ่ม ตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา คือ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล กุดประทาย อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีเขตพื้นที่ติดกับเทศบาลตำบล โพนงาม เพื่อหาความเชื่อมั่นของข้อคำถาม (reliability) แล้วจึงใช้เก็บข้อมูลต่อไป โดยเมื่อนำเครื่องมือไป ทดสอบความเชื่อมั่นแล้ว พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อคำถามในเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย เท่ากับ 0.81 แสดงว่าคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยมีความน่าเชื่อถือในระดับที่ผู้ศึกษาใช้เป็น เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้วยวิธีการขอความร่วมมือจาก คราวเรือนในการให้ข้อมูล เพื่อทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยและ ระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการให้ประชาชนแต่ละหมู่บ้านกรอก แบบสอบถาม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพรงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนจำนวน 13 หมู่บ้าน รวม 383 ชุด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้ทำการกำหนดคำถามที่เป็นมาตรวัดแบบ likert scale ซึ่งแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

ในการแปลความหมายของคะแนน ใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกณฑ์ ผู้เสนอโครงการวิจัยใช้หลักเกณฑ์ในการแปลผล โดยใช้สูตรคำนวณค่าพิสัยตามช่วงชั้นดังนี้

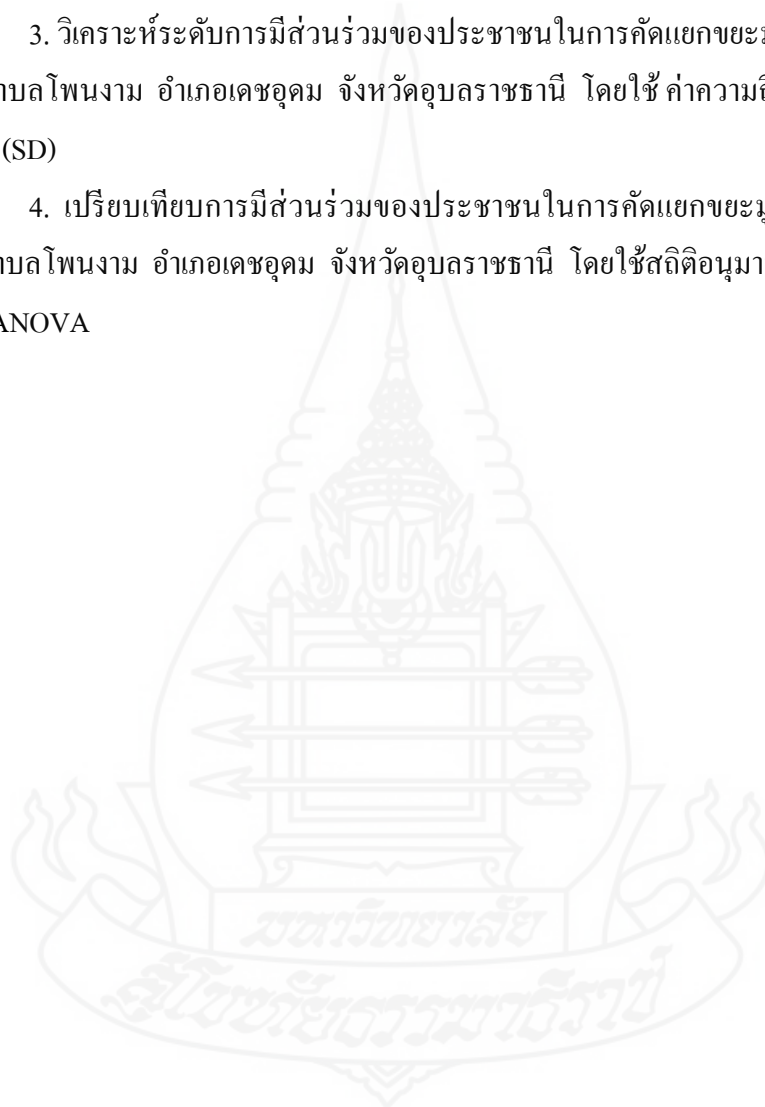
$$\frac{\text{จำนวนคะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ช่วงคะแนน

ช่วงคะแนน 4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด
ช่วงคะแนน 3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับมาก
ช่วงคะแนน 2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับปานกลาง
ช่วงคะแนน 1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับน้อย
ช่วงคะแนน 1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
4. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ t-test และ one-way ANOVA

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวិจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโปนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ได้เก็บตัวอย่างจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโปนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 383 คน ในระยะเวลา 3 เดือน และแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลโปนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากปัญหาเรื่องของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลโปนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี (ตารางที่ 6-11)

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย ประกอบด้วยข้อคำถาม 17 ข้อคำถาม ตั้งแต่ความหมายของขยะมูลฝอย ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล การคัดแยกขยะมูลฝอย ขยะทั่วไป ขยะอันตราย รวมถึงประโยชน์ต่าง ๆ จากการคัดแยกขยะมูลฝอย (ตารางที่ 12-13)

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล (ตารางที่ 14-22)

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย (ตารางที่ 23-33)

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ประกอบด้วยปัญหาวิธีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (ตารางที่ 34)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของบุคคล แบ่งเป็น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เพื่อนำไปวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	161	42.04
หญิง	222	57.96
รวม	383	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิงจำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 57.96 และเพศชาย จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 42.04

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
18-25 ปี	31	8.10
26-35 ปี	58	15.14
36-45 ปี	75	19.58
46-55 ปี	120	31.33
56 ปีขึ้นไป	99	25.85
รวม	383	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 46 – 55 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 31.33 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไป จำนวน 99 คน

คิดเป็นร้อยละ 25.85 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 36–45 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 19.58 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 26–35 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.14 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 18–25 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	31	8.10
สมรส	327	85.38
หม้าย	21	5.48
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	4	1.04
รวม	383	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 85.38 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสดมีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพหม้าย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.48 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.04

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	0.52
ประถมศึกษา (ป.1-ป.6)	234	61.10
มัธยมศึกษาตอนต้น	35	9.14
มัธยมศึกษาตอนปลาย	52	13.58
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	5	1.30
ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.)	2	0.52
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	17	4.44
ปริญญาตรี	30	7.83
สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.57
รวม	383	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ป.1 – ป.6) จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 61.10 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.58 กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.14 กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83 กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.57 กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.52 และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.52

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	17	4.44
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	40	10.44
รับจ้าง	49	12.80
เกษตรกรกรรม	231	60.31
รับราชการ	31	8.09
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	0.52
บริษัทเอกชน	10	2.61
อื่น ๆ	3	0.79
รวม	383	100.00

จากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 60.31 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.80 กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.44 กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพรับราชการ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.09 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ

พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.61 กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ (แม่บ้าน นักเรียน นักศึกษา) จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.79 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.52

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	155	40.47
5,000-10,000 บาท	155	40.47
10,001-15,000 บาท	36	9.40
15,001-20,000 บาท	19	4.96
20,001-25,000 บาท	10	2.61
25,001-30,000 บาท	7	1.83
30,000 บาทขึ้นไป	1	0.26
รวม	383	100.00

จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,000-10,000 บาท จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 40.47 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-15,000 บาท จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.40 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001-20,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.96 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001-25,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.61 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 25,001-30,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.26

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการการคัดแยกขยะมูลฝอย

ข้อมูลในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย แบ่งออกเป็น 17 ข้อคำถาม ตั้งแต่ความหมายของขยะมูลฝอย ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล การคัดแยกขยะมูลฝอย ขยะทั่วไป ขยะอันตราย รวมถึงประโยชน์ต่าง ๆ จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.7 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย

ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ มูลฝอย	ถูก		ผิด	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- “ขยะมูลฝอย” หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร เต้า มูล สัตว์หรือซากสัตว์ รวมถึงมูลฝอยติด เชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตราย จากชุมชนหรือครัวเรือน	380	99.22	3	0.78
- “ขยะย่อยสลาย” หมายถึง ขยะที่เน่า เสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถ นำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษ เนื้อสัตว์	376	98.17	7	1.83
- “ขยะรีไซเคิล” หมายถึง ของเสียบรรจุ ภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถ นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กระจ้ออง เครื่องดื่ม เศษโลหะ	372	97.13	11	2.87
- “การคัดแยกขยะมูลฝอย” หมายถึง การจัดแบ่งหรือแยกขยะมูลฝอย ออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อการนำ กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่	369	96.34	14	3.66

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ มูลฝอย	ถูก		ผิด	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- “ขยะทั่วไป” หมายถึง ขยะที่ย่อยสลาย ยากและไม่คุ้มค่าในการนำไปรีไซเคิล เช่น ซองบะหมี่สำเร็จรูป เปลือกลูกอม ถุงขนม ถุงพลาสติก เปลือกอาหาร	375	97.91	8	2.09
- “ขยะอันตราย หรือมูลฝอยอันตราย” หมายถึง ขยะที่มีองค์ประกอบหรือ ปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุมีพิษ	374	97.65	9	2.35
- ขยะมูลฝอยที่ทิ้งปะปนกันและ หมักหมมเป็นเวลานานจะเป็นพาหะ และแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค	375	97.91	8	2.09
- ขยะอันตรายควรแยกทิ้งจากขยะอื่น ๆ เพราะอาจทำให้เกิดการปนเปื้อนของ สารพิษในสิ่งแวดล้อม	380	99.22	3	0.78
- เราสามารถลดปริมาณขยะใน ครัวเรือนได้ด้วยการ ลดการใช้ การ ใช้ซ้ำและการรีไซเคิล	382	99.74	1	0.26
- ขยะมูลฝอยที่คัดแยกแล้วไม่ว่าจะเป็น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กระจก เครื่องดื่ม เศษโลหะ สามารถนำไป จำหน่ายหรือเข้าธนาคารขยะ	378	98.69	5	1.31
- เศษอาหารสด เศษพืช พวกขี้เลื่อย/ ขานอ้อย/เศษใบไม้แห้ง/เศษหญ้าแห้ง สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้	356	92.95	27	7.05

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ มูลฝอย	ถูก		ผิด	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้ง เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณขยะมูล ฝอยลงได้	363	94.78	20	5.22
- การคัดแยกขยะมูลฝอยไม่เกิด ประโยชน์ต่อบ้านเรือนและหมู่บ้าน	345	90.08	38	9.92
- การคัดแยกขยะจำเป็นต้องมีถังขยะ แยกสีสำหรับรองรับขยะมูลฝอยแต่ ละประเภทที่เด่นชัด	374	97.65	9	2.35
- การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยทำให้ สามารถวางแผนในการกำจัดขยะมูล ฝอยครั้งสุดท้ายได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ	373	97.39	10	2.61
- ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ ใหม่ได้ ควรคัดแยกและนำมาใช้ใหม่ เพราะเป็นหนทางหนึ่งในการอนุรักษ์ ทรัพยากรให้สิ้นเปลืองน้อยลง	374	97.65	9	2.35
- สาเหตุของการเกิดขยะมูลฝอยมาจาก ประชาชนขาดจิตสำนึก ความ ตระหนักและวินัยในการรักษาความ สะอาดและรักษาสิ่งแวดล้อมใน หมู่บ้าน	373	97.39	10	2.61

จากตารางที่ 4.7 พบว่าในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 383 คน กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่ เราสามารถลดปริมาณขยะในครัวเรือนได้ด้วยการ ลดการใช้ การใช้ซ้ำและการรีไซเคิล มีผู้ตอบคำถามถูก จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 99.74 รองลงมาคือ “ขยะมูลฝอย” หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์หรือ

ซากสัตว์ รวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน มีผู้ตอบคำถามถูก จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 99.22 ขยะอันตรายควรแยกทิ้งจากขยะอื่น ๆ เพราะอาจทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษในสิ่งแวดล้อม มีผู้ตอบคำถามถูก จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 99.22 ขยะมูลฝอยที่คัดแยกแล้วไม่ว่าจะเป็น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กระจังเครื่องดื่ม เศษโลหะ สามารถนำไปจำหน่ายหรือเข้าธนาคารขยะ มีผู้ตอบคำถามถูก จำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 98.69 “ขยะย่อยสลาย” หมายถึง ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ ตอบถูกจำนวน 376 คน คิดเป็นร้อยละ 98.17 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย

ระดับความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อย	2	0.52
ปานกลาง	14	3.66
มาก	367	95.82
รวม	383	100.00

จากตารางที่ 4.8 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง 383 คน มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยระดับมาก จำนวน 367 คน คิดเป็นร้อยละ 95.82 มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยระดับปานกลาง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.66 และมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยระดับน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.52

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย น่าจะอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อมูลในเรื่องการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ซึ่งผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 4.9 ระดับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ

ด้านการวางแผนและตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
- ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอ ความเห็นเกี่ยวกับการคัดแยก ขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน	94 (24.54)	79 (20.63)	126 (32.90)	51 (13.31)	33 (8.62)
- ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ในหมู่บ้าน	97 (25.33)	101 (26.37)	121 (31.59)	48 (12.53)	16 (4.18)
- ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือก พื้นที่ก่อสร้างบ่อฝังกลบขยะมูล ฝอย	88 (22.98)	59 (15.40)	120 (31.33)	92 (24.02)	24 (6.27)
- ท่านมีส่วนร่วมเป็น คณะกรรมการในการคัดแยกขยะ มูลฝอยของหมู่บ้าน	58 (15.15)	59 (15.40)	109 (28.46)	84 (21.93)	73 (19.06)
- ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือก คณะกรรมการในการคัดแยกขยะ มูลฝอยของหมู่บ้าน	76 (19.84)	71 (18.54)	94 (24.54)	92 (24.02)	50 (13.06)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

- ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับ	93	93	109	53	35
ความสำคัญของการคัดแยกขยะ	(24.28)	(24.28)	(28.46)	(13.84)	(9.14)
มูลฝอยในหมู่บ้าน					
- ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม	87	90	113	57	36
ปรึกษาหารือเกี่ยวกับการคัดแยก	(22.72)	(23.50)	(29.50)	(14.88)	(9.40)
ขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน					

จากตารางที่ 4.9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25.33 รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 24.54 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 24.28 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 22.98 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 22.72 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 19.84 และท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ

ด้านการวางแผนและตัดสินใจ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็น	1	5	3.39	1.23
เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน				
- ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับ	1	5	3.56	1.12
การคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน				
- ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่	1	5	3.25	1.23
ก่อสร้างบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย				
- มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการคัด	1	5	2.86	1.31
แยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน				

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ด้านการวางแผนและตัดสินใจ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือก คณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูล ฝอยของหมู่บ้าน	1	5	3.08	1.32
- ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญ ของการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน	1	5	3.41	1.25
- ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม ปรึกษาหารือเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ มูลฝอยในหมู่บ้าน	1	5	3.35	1.24
รวม			3.27	0.99

จากตารางที่ 4.10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.41 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.25 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.23 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ย 3.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.23 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.32 และท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.31 ตามลำดับ ทั้งนี้ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99

ตารางที่ 4.11 ระดับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ

ด้านการปฏิบัติการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
- ท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ	77 (20.10)	64 (16.71)	87 (22.72)	63 (16.45)	92 (24.02)
- ท่านมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการใช้ภาชนะบรรจุขยะมูลฝอยแยกตามประเภทของขยะมูลฝอย	77 (20.10)	112 (29.24)	73 (19.06)	47 (12.28)	74 (19.32)
- ท่านมีส่วนร่วมในการประชาคมการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน	98 (25.59)	116 (30.29)	97 (25.33)	49 (12.79)	23 (6.00)
- ท่านมีส่วนร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน	90 (23.50)	100 (26.11)	118 (30.81)	53 (13.84)	22 (5.74)
- ท่านมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะมูลฝอยให้กับเทศบาล	137 (35.77)	78 (20.37)	95 (24.80)	53 (13.84)	20 (5.22)
- ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและอุปสรรคในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน	86 (22.46)	102 (26.63)	117 (30.55)	56 (14.62)	22 (5.74)

จากตารางที่ 4.11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะมูลฝอยให้กับเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 35.77 รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมในการประชาคมการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25.59 ท่านมีส่วนร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 23.50 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและอุปสรรคในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 22.46 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการใช้ภาชนะบรรจุ

ขยะมูลฝอยแยกตามประเภทของขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 20.10 และท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 20.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ

ด้านการปฏิบัติการ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
- ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับ การคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน	1	5	2.92	1.45
- ท่านมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย โดย การใช้ภาชนะบรรจุขยะมูลฝอยแยกตาม ประเภทของขยะมูลฝอย	1	5	3.19	1.40
- ท่านมีส่วนร่วมในการประชาคมการคัดแยก ขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน	1	5	3.57	1.17
- ท่านมีส่วนร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัด แยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน	1	5	3.48	1.16
- ท่านมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าธรรมเนียมในการ จัดเก็บขยะมูลฝอยให้กับเทศบาล	1	5	3.68	1.24
- ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและ อุปสรรคในการคัดแยกขยะมูลฝอยของ หมู่บ้าน	1	5	3.45	1.16
รวม			3.38	1.02

จากตารางที่ 4.12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะมูลฝอยให้กับเทศบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24 รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการประชาคมการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.17 ท่านมีส่วนร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.16 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและอุปสรรคในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.16 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการใช้

ภาชนะบรรจุขยะมูลฝอยแยกตามประเภทของขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.40 และท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.45 ตามลำดับ ทั้งนี้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02

ตารางที่ 4.13 ระดับการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์

ด้านการรับผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
- ท่านได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมการคัดแยกขยะมูลฝอย	92 (24.02)	80 (20.89)	79 (20.63)	42 (10.96)	90 (23.50)
- ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านสะอาดขึ้น	162 (42.30)	99 (25.85)	72 (18.80)	27 (7.05)	23 (6.00)
- ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้การจัดเก็บขยะมูลฝอยสะดวกและรวดเร็วขึ้น	134 (34.99)	107 (27.94)	93 (24.28)	31 (8.09)	18 (4.70)
- ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านปลอดภัยจากโรคติดต่อต่าง ๆ	153 (39.95)	73 (19.06)	81 (21.15)	41 (10.70)	35 (9.14)
- ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำขยะไปจำหน่าย	130 (33.94)	84 (21.93)	73 (19.06)	46 (12.01)	50 (13.06)

จากตารางที่ 4.13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์มากที่สุด คือ ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านสะอาดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 42.30 รองลงมา คือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านปลอดภัยจาก

โรคติดต่อต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 39.95 ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้การจัดเก็บขยะมูลฝอยสะดวกและรวดเร็วขึ้น คิดเป็นร้อยละ 34.99 ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำขยะไปจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 33.94 และท่านได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมการคัดแยกขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 24.02 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์

ด้านการรับผลประโยชน์	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ท่านได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมการคัดแยกขยะมูลฝอย	1	5	3.11	1.49
- ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านสะอาดขึ้น	1	5	3.91	1.20
- ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้การจัดเก็บขยะมูลฝอยสะดวกและรวดเร็วขึ้น	1	5	3.80	1.14
- ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านปลอดภัยจากโรคติดต่อต่าง ๆ	1	5	3.70	1.33
- ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำขยะไปจำหน่าย	1	5	3.52	1.40
รวม			3.61	1.12

จากตารางที่ 4.14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านสะอาดขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20 รองลงมาคือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้การจัดเก็บขยะมูลฝอยสะดวกและรวดเร็วขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14 ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านปลอดภัยจากโรคติดต่อต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.33 ท่านได้รับประโยชน์จาก

การคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำขยะไปจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.40 และท่านได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมการคัดแยกขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.49 ตามลำดับ ทั้งนี้ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12

ตารางที่ 4.15 ระดับการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

ด้านการประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)
- ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือก คณะกรรมการติดตามและ ประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย	105 (27.41)	53 (13.84)	92 (24.02)	63 (16.45)	70 (18.28)
- ท่านมีส่วนร่วมในการเป็น คณะกรรมการติดตามและ ประเมินผล	52 (13.58)	43 (11.23)	104 (27.15)	71 (18.54)	113 (29.50)
- ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่ คณะกรรมการฯ หรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการติดตามและ ประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย	125 (32.64)	79 (20.63)	103 (26.89)	47 (12.27)	29 (7.57)
- ท่านมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการ ติดตามและประเมินผลการคัดแยก ขยะมูลฝอย	86 (22.45)	81 (21.15)	106 (27.68)	71 (18.54)	39 (10.18)
- ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวทาง ปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการคัดแยก ขยะมูลฝอยของเทศบาล	92 (24.02)	73 (19.06)	102 (26.63)	72 (18.80)	44 (11.49)

จากตารางที่ 4.15 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลมากที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการฯ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 32.64 รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 27.41 ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 24.02 ท่านมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 22.45 และท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 13.58 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

ด้านการประเมินผล	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย	1	5	3.16	1.45
- ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล	1	5	2.61	1.37
- ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการฯ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย	1	5	3.58	1.26
- ท่านมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย	1	5	3.27	1.28
- ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาล	1	5	3.25	1.32
รวม			3.17	1.04

จากตารางที่ 4.16 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการฯ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ย 3.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.26 รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28 ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.32 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.45 และท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.37 ตามลำดับ ทั้งนี้ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04

ตารางที่ 4.17 การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย

การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ	383	1	5	3.27	0.99
- การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	383	1	5	3.38	1.02
- การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	383	1	5	3.61	1.12
- การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	383	1	5	3.17	1.04
รวม				3.36	0.94

จากตารางที่ 4.17 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.94 กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	T	Sig.T
ด้านการวางแผนและตัดสินใจ				
ชาย	3.32	0.98	0.57	0.45
หญิง	3.24	0.99		
ด้านการปฏิบัติการ				
ชาย	3.40	0.99	0.08	0.78
หญิง	3.37	1.04		
ด้านการรับผลประโยชน์				
ชาย	3.64	1.06	0.21	0.65
หญิง	3.59	1.17		
ด้านการประเมินผล				
ชาย	3.29	0.99	3.56	0.06
หญิง	3.09	1.06		
ภาพรวม				
ชาย	3.41	0.92	0.86	0.36
หญิง	3.32	0.96		

จากตารางที่ 4.18 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยภาพรวม ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล และภาพรวมจำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
ด้านการวางแผนและตัดสินใจ				
18-25 ปี	3.01	0.91	2.46*	0.05
26-35 ปี	3.12	0.71		
36-45 ปี	3.43	0.94		
46-55 ปี	3.42	0.95		
56 ปีขึ้นไป	3.14	1.17		
ด้านการปฏิบัติการ				
18-25 ปี	3.12	1.00	2.40*	0.05
26-35 ปี	3.31	0.84		
36-45 ปี	3.54	1.02		
46-55 ปี	3.53	0.95		
56 ปีขึ้นไป	3.21	1.17		
ด้านการรับผลประโยชน์				
18-25 ปี	3.56	1.13	3.10*	0.02
26-35 ปี	3.88	0.85		
36-45 ปี	3.78	1.09		

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยก ขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	F	Sig.
46-55 ปี	3.63	1.08		
56 ปีขึ้นไป	3.31	1.28		
ด้านการประเมินผล				
18-25 ปี	2.81	0.92	2.01	0.09
26-35 ปี	3.12	0.82		
36-45 ปี	3.20	1.03		
46-55 ปี	3.35	1.01		
56 ปีขึ้นไป	3.09	1.19		
ภาพรวม				
18-25 ปี	3.13	0.85	2.14	0.08
26-35 ปี	3.36	0.70		
36-45 ปี	3.49	0.92		
46-55 ปี	3.48	0.90		
56 ปีขึ้นไป	3.19	1.13		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.19 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยภาพรวมและด้านการประเมินผลไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการรับผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยก
ขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการวางแผน
และตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและ
ภาพรวมจำแนกตามสถานภาพ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยก ขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	F	Sig.
ด้านการวางแผนและตัดสินใจ				
โสด	2.98	0.83	2.09	0.10
สมรส	3.32	0.99		
หม้าย	3.17	0.95		
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	2.47	1.20		
ด้านการปฏิบัติการ				
โสด	3.18	0.96	1.53	0.21
สมรส	3.42	1.03		
หม้าย	3.22	0.96		
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	2.59	0.80		
ด้านการรับผลประโยชน์				
โสด	3.40	1.11	1.65	0.18
สมรส	3.65	1.12		
หม้าย	3.50	1.13		
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	2.60	1.43		
ด้านการประเมินผล				
โสด	2.88	0.88	2.78*	0.04
สมรส	3.22	1.05		
หม้าย	3.19	0.89		
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	2.00	0.71		

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
ภาพรวม				
โตศ	3.11	0.81	2.35	0.07
สมรส	3.40	0.95		
หม้าย	3.27	0.87		
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	2.41	0.93		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.20 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยภาพรวม ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการและด้านการรับผลประโยชน์ไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
ด้านการวางแผนและตัดสินใจ				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3.00	0.41	0.66	0.73
ประถมศึกษา	3.28	1.08		
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.31	0.92		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.40	0.82		
ปวช.	3.11	0.53		
ปวท.	2.79	1.11		
ปวส.	3.14	0.72		
ปริญญาตรี	2.99	0.79		
สูงกว่าปริญญาตรี	3.64	0.43		
ด้านการปฏิบัติการ				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3.34	0.23	0.64	0.74
ประถมศึกษา	3.42	1.10		
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.34	1.07		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.48	0.87		
ปวช.	2.63	0.49		
ปวท.	2.92	0.12		
ปวส.	3.20	0.84		
ปริญญาตรี	3.24	0.82		
สูงกว่าปริญญาตรี	3.28	0.55		
ด้านการรับผลประโยชน์				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2.90	0.71	1.13	0.34
ประถมศึกษา	3.56	1.19		
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.36	1.21		

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.81	0.93		
ปวช.	3.08	0.97		
ปวท.	3.40	1.13		
ปวส.	3.88	0.91		
ปริญญาตรี	3.82	0.93		
สูงกว่าปริญญาตรี	4.10	1.02		
ด้านการประเมินผล				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3.60	0.00	0.72	0.68
ประถมศึกษา	3.19	1.10		
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.31	1.16		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.23	0.90		
ปวช.	2.60	0.47		
ปวท.	3.10	0.42		
ปวส.	3.02	0.87		
ปริญญาตรี	2.88	0.79		
สูงกว่าปริญญาตรี	3.40	1.04		
ภาพรวม				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3.21	0.34	0.44	0.89
ประถมศึกษา	3.36	1.03		
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.33	1.01		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.48	0.76		
ปวช.	2.86	0.25		
ปวท.	3.05	0.13		
ปวส.	3.31	0.68		
ปริญญาตรี	3.23	0.70		
สูงกว่าปริญญาตรี	3.61	0.65		

จากตารางที่ 4.21 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยภาพรวม ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
ด้านการวางแผนและตัดสินใจ				
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.29	0.54	0.85	0.55
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.37	0.90		
รับจ้าง	3.15	0.91		
เกษตรกรกรม	3.30	1.08		
รับราชการ	3.37	0.72		
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.36	0.71		
บริษัทเอกชน	2.71	0.68		
อื่น ๆ	2.67	0.58		
ด้านการปฏิบัติการ				
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.22	0.61	0.93	0.48
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.36	0.99		
รับจ้าง	3.33	0.87		
เกษตรกรกรม	3.45	1.11		
รับราชการ	3.31	0.69		
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.50	0.95		
บริษัทเอกชน	2.93	0.82		

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
อื่น ๆ	2.39	1.29		
ด้านการรับผลประโยชน์				
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.62	0.73	1.14	0.34
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.80	1.02		
รับจ้าง	3.46	1.01		
เกษตรกรรม	3.58	1.20		
รับราชการ	3.75	1.01		
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4.30	0.71		
บริษัทเอกชน	4.08	0.71		
อื่น ๆ	2.53	1.36		
ด้านการประเมินผล				
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.13	0.81	0.86	0.54
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.23	1.09		
รับจ้าง	3.15	0.79		
เกษตรกรรม	3.21	1.12		
รับราชการ	3.13	0.79		
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.80	1.70		
บริษัทเอกชน	2.78	0.62		
อื่น ๆ	2.07	1.01		
ภาพรวม				
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3.31	0.58	0.69	0.68
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.44	0.88		
รับจ้าง	3.27	0.75		
เกษตรกรรม	3.38	1.05		
รับราชการ	3.39	0.68		
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.74	1.01		

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
บริษัทเอกชน	3.13	0.59		
อื่น ๆ	2.41	0.81		

จากตารางที่ 4.22 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยภาพรวม ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 7 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและภาพรวมจำแนกรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
ด้านการวางแผนและตัดสินใจ				
ต่ำกว่า 5,000	3.02	1.05	3.18*	0.00
5,000-10,000	3.48	0.95		
10,001-15,000	3.46	0.91		
15,001-20,000	3.14	0.81		
20,001-25,000	3.46	0.39		
25,001-30,000	3.27	0.82		
30,000 บาทขึ้นไป	4.00	0.00		

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
ด้านการปฏิบัติการ				
ต่ำกว่า 5,000	3.10	1.12	4.30*	0.00
5,000-10,000	3.65	0.94		
10,001-15,000	3.54	0.90		
15,001-20,000	3.38	0.70		
20,001-25,000	3.03	0.56		
25,001-30,000	3.31	0.73		
30,000 บาทขึ้นไป	3.67	0.00		
ด้านการรับผลประโยชน์				
ต่ำกว่า 5,000	3.22	1.16	6.59*	0.00
5,000-10,000	3.88	1.01		
10,001-15,000	4.12	0.99		
15,001-20,000	3.69	1.01		
20,001-25,000	3.48	0.86		
25,001-30,000	3.46	1.28		
30,000 บาทขึ้นไป	4.60	0.00		
ด้านการประเมินผล				
ต่ำกว่า 5,000	2.85	1.05	4.70*	0.00
5,000-10,000	3.44	1.02		
10,001-15,000	3.38	0.93		
15,001-20,000	3.21	0.84		
20,001-25,000	3.14	0.54		
25,001-30,000	3.34	0.94		
30,000 บาทขึ้นไป	3.20	0.00		

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	F	Sig.
ภาพรวม				
ต่ำกว่า 5,000	3.05	1.00	5.57*	0.00
5,000-10,000	3.61	0.89		
10,001-15,000	3.62	0.78		
15,001-20,000	3.35	0.72		
20,001-25,000	3.28	0.48		
25,001-30,000	3.34	0.87		
30,000 บาทขึ้นไป	3.87	0.00		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยภาพรวม ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	13.65	2.00	6.83	7.95	0.00
ภายในกลุ่ม	326.37	380.00	.86		
รวม	340.02	382.00			

จากตารางที่ 4.24 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นต้องทำ

การเปรียบเทียบรายคู่ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนใดบ้างที่มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ
มูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะ
มูลฝอยกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

	ต่ำกว่า 5,000	5,000- 10,000	10,001- 15,000	15,001- 20,000	20,001- 25,000	25,001- 30,000	30,000 ขึ้นไป
ต่ำกว่า 5,000	-	-.56319*	-.57626*	-.30621	-.22938	-.29547	-
5,000-10,000	-	-	-.01307	.25698	.33381	.26773	.18227
10,001-15,000	-	-	-	.27006	.34688	.28080	.19534
15,001-20,000	-	-	-	-	.07683	.01074	-
20,001-25,000	-	-	-	-	-	-.06609	-
25,001-30,000	-	-	-	-	-	-	-
30,000 ขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.25 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มี
ส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 –
10,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 8 กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการวางแผน และตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผลและ ภาพรวมจำแนกความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยก ขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	F	Sig.
ด้านการวางแผนและตัดสินใจ				
น้อย	2.29	0.81	4.47*	0.01
ปานกลาง	2.60	0.88		
มาก	3.30	0.98		
ด้านการปฏิบัติการ				
น้อย	1.25	0.35	9.94*	0.00
ปานกลาง	2.54	0.97		
มาก	3.42	1.00		
ด้านการรับผลประโยชน์				
น้อย	1.60	0.85	7.46*	0.00
ปานกลาง	2.79	0.89		
มาก	3.65	1.11		
ด้านการประเมินผล				
น้อย	2.00	0.57	4.93*	0.01
ปานกลาง	2.46	1.06		
มาก	3.21	1.03		
ภาพรวม				
น้อย	1.78	0.64	7.95*	0.00
ปานกลาง	2.60	0.85		
มาก	3.40	0.93		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.26 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยภาพรวม ด้านการวางแผนและตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยกับความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	13.65	2.00	6.83	7.95	0.00
ภายในกลุ่ม	326.37	380.00	.86		
รวม	340.02	382.00			

จากตารางที่ 4.27 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างน้อย 1 กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นต้องทำการเปรียบเทียบรายคู่ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยใดบ้างที่มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 ผลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

	น้อย	ปานกลาง	มาก
น้อย	-	-.81122	-1.61269*
ปานกลาง	-	-	-.80146*
มาก	-	-	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากที่สุด

สมมติฐานที่ 8 กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า **กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05** ซึ่งยอมรับสมมติฐาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยน้อย มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยมาก และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยปานกลาง มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยมาก มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยน้อย ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย

ตารางที่ 4.29 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

ปัญหา	จำนวน (คน)	วิธีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม	จำนวน (คน)
1. ประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยว่ามีประโยชน์อะไรบ้าง มีผลดีผลเสียอย่างไร	24	1. ควรให้มีการฝึกอบรมเพิ่มความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้เห็นประโยชน์และโทษ ให้รู้ว่าเกิดโรคต่าง ๆ จากการทิ้งขยะไม่เป็นที่	18
2. ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องให้เห็นเป็นรูปธรรม	12	2. จัดโครงการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการ ดึงดูดความสนใจให้ประชาชนเข้าร่วมทุกครัวเรือน	10

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ปัญหา	จำนวน (คน)	วิธีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม	จำนวน (คน)
3. ประชาชนยังไม่เห็นคุณค่าของ ขยะมูลฝอยที่ได้จากการคัดแยก	9	3. แจกฟรีถังขยะทุกประเภทในกับทุก ครัวเรือน	20
4. ประชาชนยังคงมีพฤติกรรมกา ทิ้งขยะมูลฝอยโดยไม่มีการคัด แยก	26 27	4. จัดตั้งกองทุนขยะระดับตำบลหรือ หมู่บ้าน เพื่ออำนวยความสะดวก ให้กับผู้ที่คัดแยกขยะมูลฝอย	7
5. ปัญหาปริมาณถังขยะสำหรับแยก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิลไม่เพียงพอ กับปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน	5	5. ตั้งกฎ กติกา เรื่องการทิ้งขยะให้ ชัดเจน	8
6. ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะมูลฝอย	4	6. เทศบาลควรจัดหาภาชนะสำหรับ รองรับขยะมูลฝอยให้ครบทุก	28
7. ปัญหาบ้านรกเนื่องจากขยะมูลฝอย ที่คัดแยกไว้	7	ประเภทและเพียงพอต่อปริมาณขยะ มูลฝอย	18
8. ปัญหาการเสียเวลาจากการคัดแยก ขยะมูลฝอย	11	7. ควรเพิ่มรอบในการจัดเก็บขยะมูล ฝอยของเทศบาลให้ถี่ขึ้นเพื่อลด	27
9. ปัญหาที่มีขยะมูลฝอยค้างเนื่องจาก รอบของการจัดเก็บห่างเกินไป		ปัญหาขยะฝอยตกค้าง	27
		8. เทศบาลต้องมีการรณรงค์อย่าง ต่อเนื่องหรือทำเป็นตัวอย่างหนึ่ง หมู่บ้านก่อนอาจจัดโครงการ ประกวดการคัดแยกขยะมูลฝอย ดีเด่นประจำหมู่บ้านและมีใบ ประกาศหรือรางวัลอื่นมอบให้	24
		9. เทศบาลจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา บริหารจัดการเรื่องขยะมูลฝอยอย่าง เป็นรูปธรรม	17
		10. ให้ความรู้แก่ประชาชน รณรงค์ลด การใช้ถุงพลาสติก	

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

ปัญหา	จำนวน (คน)	วิธีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม	จำนวน (คน)
		11. ผู้นำท้องถิ่นผู้นำท้องที่ควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นพิเศษและควรทำเป็นตัวอย่าง	22
		12. เทศบาลควรปลูกจิตสำนึกของคนตั้งแต่เยาว์วัยในการคัดแยกขยะมูลฝอย	26
		13. เทศบาลต้องทำเป็นตัวอย่างให้ประชาชนเห็นและขยายผลออกไป	33
		14. ให้มีการจัดหาทุนสนับสนุนสำหรับจัดตั้งโรงงานรับซื้อขยะมูลฝอยหรือโรงงานรีไซเคิล	21
รวม	125	รวม	279

จากตารางที่ 4.29 การรวบรวมความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี สรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่สำคัญที่สุดในการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งครบทุกครัวเรือนคือ ปัญหาปริมาณถังขยะสำหรับคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิลไม่เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน มีจำนวน 27 คน รองลงมาคือปัญหาประชาชนยังคงมีพฤติกรรมการทิ้งขยะมูลฝอยโดยไม่มีการคัดแยก จำนวน 26 คน ปัญหาประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยว่ามีประโยชน์อะไรบ้าง มีผลดี ผลเสียอย่างไร มีจำนวน 24 คน ปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องให้เห็นเป็นรูปธรรม มีจำนวน 12 คน ปัญหามีขยะมูลฝอยค้างเนื่องจากรอบของการจัดเก็บห่างเกินไป มีจำนวน 11 คน ปัญหาประชาชนยังไม่เห็นคุณค่าของขยะมูลฝอยที่ได้จากการคัดแยก มีจำนวน 9 คน ปัญหาการเสียเวลาจากการคัดแยกขยะมูลฝอย มีจำนวน 7 คน ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะมูลฝอย มีจำนวน 5 คน และปัญหาบ้านรกเนื่องจากขยะมูลฝอยที่คัดแยกไว้ มีจำนวน 4 คน ตามลำดับ

2. กลุ่มตัวอย่างได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่สำคัญที่สุดคือ เทศบาลต้องทำเป็นตัวอย่างให้ประชาชนเห็นและขยายผลออกไป มีจำนวน 33 คน รองลงมาคือ เทศบาลควรจัดหาภาชนะสำหรับรองรับขยะมูลฝอยให้ครบทุกประเภทและเพียงพอต่อปริมาณขยะมูลฝอย มีจำนวน 28 คน เทศบาลต้องมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องหรือทำเป็นตัวอย่างหนึ่งหมู่บ้านก่อน อาจจัดโครงการประกวดการคัดแยกขยะมูลฝอยดีเด่นประจำหมู่บ้านและมีใบประกาศหรือรางวัลอื่นมอบให้ มีจำนวน 27 คน เทศบาลควรปลูกจิตสำนึกของคนตั้งแต่เยาว์วัยในการคัดแยกขยะมูลฝอย มีจำนวน 26 คน เทศบาลจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาบริหารจัดการเรื่องขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม มีจำนวน 24 คน ผู้นำท้องถิ่นผู้นำท้องที่ควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นพิเศษและควรทำเป็นตัวอย่าง มีจำนวน 22 คน ให้มีการจัดหาทุนสนับสนุนสำหรับจัดตั้งโรงงานรับซื้อขยะมูลฝอยหรือโรงงานรีไซเคิล มีจำนวน 21 คน แจกฟรีถังขยะทุกประเภทในกับทุกครัวเรือน มีจำนวน 20 คน ควรให้มีการฝึกอบรมเพิ่มความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้เห็นประโยชน์และโทษให้รู้ว่าจะเกิดโรคต่าง ๆ จากการทิ้งขยะไม่เป็นที่ มีจำนวน 18 คน ควรเพิ่มรอบในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลให้ถี่ขึ้นเพื่อลดปัญหาขยะฝอยตกค้าง มีจำนวน 18 คน ให้ความรู้แก่ประชาชน รณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติก มีจำนวน 17 คน จัดโครงการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการ ดึงดูดความสนใจให้ประชาชนเข้าร่วมทุกครัวเรือน มีจำนวน 10 คน ตั้งกฎ กติกา เรื่องการทิ้งขยะให้ชัดเจน มีจำนวน 8 คน และจัดตั้งกองทุนขยะระดับตำบลหรือหมู่บ้าน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่คัดแยกขยะมูลฝอย มีจำนวน 7 คน ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โดยศึกษากับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลโพนงาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยใช้แบบสอบถาม สอบถามกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 13 หมู่บ้าน รวม 383 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1. สรุปการวิจัย

1.1 การศึกษาวิจัย ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1.1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ได้กำหนดประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 9,043 คน โดยเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 383 คน ได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยสร้างแบบสอบถาม (questionnaire) ครอบคลุมตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแบบสอบถามเป็นลักษณะคำถามปลายปิดและคำถามเปิด ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนจำนวน 13 หมู่บ้าน รวม 383 ชุด โดยทำการกำหนดคำถามที่เป็นมาตรวัดแบบ likert scale ซึ่งแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย

1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.96 มีอายุอยู่ระหว่าง 46 – 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.33 ส่วนมากเป็นผู้มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 85.38 มีระดับศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ป.1 – ป.6) คิดเป็นร้อยละ 61.10 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม คิดเป็นร้อยละ 60.31 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทและ 5,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.47

2) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 383 คน มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยระดับมาก จำนวน 367 คน คิดเป็นร้อยละ 95.82 ระดับปานกลาง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.66 และระดับน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.52

3) การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17

1.3.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย

1) การเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน

2) การเปรียบเทียบช่วงอายุพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3) การเปรียบเทียบตามสถานภาพพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน

4) การเปรียบเทียบตามระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน

5) การเปรียบเทียบตามอาชีพพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน

6) การเปรียบเทียบตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากที่สุด

7) การเปรียบเทียบตามความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยรวมกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยที่แตกต่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยมาก มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากที่สุด

8) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยน่าจะอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 7 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ย

ต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานโดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากที่สุด

สมมติฐานที่ 8 กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน น่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยน้อย มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยมาก และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยปานกลาง มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยมาก มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากที่สุด

1.3.3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการคัดแยกขยะมูลฝอย

1) กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่สำคัญที่สุดสามลำดับแรก ได้แก่ ปัญหาปริมาณถังขยะสำหรับการคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิลไม่เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน มีจำนวน 27 คน รองลงมาคือปัญหาประชาชนยังคงมีพฤติกรรมการทิ้งขยะมูลฝอยโดยไม่มีการคัดแยก จำนวน 26 คน และปัญหาประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยว่ามีประโยชน์อะไรบ้าง มีผลดี ผลเสียอย่างไร มีจำนวน 24 คน ตามลำดับ

2) กลุ่มตัวอย่างได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่สำคัญที่สุดสามลำดับแรกคือ เทศบาลต้องทำเป็นตัวอย่างให้ประชาชนเห็นและขยายผลออกไป มีจำนวน 33 คน รองลงมาคือ เทศบาลควรจัดหาภาชนะสำหรับรองรับขยะมูลฝอยให้ครบทุกประเภทและเพียงพอต่อปริมาณขยะมูลฝอย มีจำนวน 28 คน และเทศบาลต้องมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องหรือทำเป็นแบบอย่างหนึ่งหมู่บ้านก่อนอาจเป็นการจัดโครงการประกวดการคัดแยกขยะมูลฝอยดีเด่นประจำหมู่บ้านและมีใบประกาศหรือรางวัลอื่นมอบให้ มีจำนวน 27 ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาล ตำบล โพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนและตัดสินใจมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรับผลประโยชน์มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก และด้านการประเมินผลมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสุนันทา เครือแก้ว (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชน ตำบลกมลา อำเภอเกาะกู่ จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนตำบลกมลา อำเภอเกาะกู่ จังหวัดภูเก็ต ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง กัญญ์ณฉวี วชิรหัตถพงษ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชน เขตชุมชน เทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จันทร์เพ็ญ มินคร (2554) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนของชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน การจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลบางนางลี่และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะในเขตพื้นที่ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางนางลี่ในการจัดการมูลฝอยของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง จรรยา ปานพรม (2554) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และวรรณฯ สมศรี (2554) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลอรัญญิก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง

พิจารณาจากการเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย กับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในภาพรวมทุกด้านจะพบว่าเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน สอดคล้องกับปภาวรินทร์ นาจำปา (2557) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาล

ตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ ไม่แตกต่างกัน ปฤษฎา พฤติวิษณุ (2549) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจำแนกประเภทขยะมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้ง เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนที่มีเพศต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจำแนกประเภทขยะมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้ง ไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับสมัย พงษ์ด้วง (2554) ได้ศึกษาวิจัยการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาชุมชนในเทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเพศชายและหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ปภาวรินทร์ นาจำปา (2557) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจรรยา ปานพรม (2554) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีส่วนร่วมมากที่สุด สอดคล้องกับปภาวรินทร์ นาจำปา (2557) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับมะลิวัลย์ สีหะวงษ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีรายได้ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมต่อการ

จัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่าการที่กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอื่น อาจเป็นเพราะเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุด อาจมีความพร้อมที่สุดที่จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะในทุก ๆ ด้าน แม้จากข้อมูลจะเพียงจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.26 แต่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในภาพรวมทุกด้านสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น

กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานโดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยมาก มีส่วนร่วมมากที่สุด สอดคล้องกับบุญจง ขาวสิทธิวงษ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยชุมชน : ศึกษากรณีเขตยานนาวาและเขตบางกะปิ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อนัญญา จันทร์ป้อ (2557) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน:กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 โดยครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะขายเพื่อเพิ่มรายได้ และกัลยาณี อุปราสิทธิ์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลสัน โป่ง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับ กัญชรินทร์ สารชาติ (2558) ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมการคัดแยกขยะของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และผลกระทบในการคัดแยกขยะต่างกัน มีพฤติกรรมการคัดแยกขยะของครัวเรือนไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่าจากการศึกษาครั้งนี้การที่กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจมาก มีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของขยะมูลฝอย ประเภทของขยะมูลฝอย ประโยชน์ของการคัดแยกขยะมูลฝอย ความสำคัญของการคัดแยกขยะมูลฝอยที่มีต่อชุมชนเป็นอย่างดี สามารถดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยได้อย่างถูกต้องและถูกวิธี จึงส่งผลให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการวางแผนและตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้านน้อยที่สุด ดังนั้นเทศบาลฯ ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ นอกเหนือจากคณะกรรมการหลักของหมู่บ้านหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้นและประชาชนจะได้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและสามารถดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้านได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง นอกจากนี้เทศบาลฯ ควรสร้างเวทีประชาคมในทุกหมู่บ้านและเปิดรับความคิดเห็นในกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์ของเทศบาล อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ก ไลน์ รถประชาสัมพันธ์ จดหมายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ให้เพื่อประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่มีเวลาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ รับทราบและแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการได้ตลอดเวลา

3.1.2 จากผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการปฏิบัติการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้านน้อยที่สุด ดังนั้นเทศบาลฯ ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน โดยการสร้างเวทีประชาคมในทุกหมู่บ้านและเปิดรับความคิดเห็นในกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยในหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์ของเทศบาล อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ก ไลน์ รถประชาสัมพันธ์ จดหมายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ให้เพื่อประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่มีเวลาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ รับทราบและแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการได้ตลอดเวลา

3.1.3 จากผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยด้านการประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลน้อยที่สุด ดังนั้นเทศบาลฯ ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ นอกเหนือจากคณะกรรมการหลักของหมู่บ้านหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้นและประชาชนจะได้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและสามารถดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้านได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง นอกจากนี้เทศบาลฯ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถติดต่อตรวจสอบหรือประเมินผลการดำเนินการกิจกรรมการคัด

แยกขยะมูลฝอยในหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์ของเทศบาล เฟสบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น ให้เพื่อประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้รับทราบและร่วมตรวจสอบหรือประเมินผลได้ทุกเวลา

3.1.4 จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่สำคัญที่สุดในการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งครบทุกครัวเรือนสูงสุด 3 อันดับแรกคือ ปัญหาปริมาณถังขยะสำหรับแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิลไม่เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน รองลงมาคือปัญหาประชาชนยังคงมีพฤติกรรมทิ้งขยะมูลฝอยโดยไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง และเรื่องประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยว่ามีประโยชน์อะไรบ้าง มีผลดี ผลเสียอย่างไร ดังนั้นเทศบาลฯ ควรดำเนินกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นตัวอย่างให้ประชาชนเห็นและขยายผลออกไปควรจัดหาภาชนะสำหรับรองรับขยะมูลฝอยให้ครบทุกประเภทและเพียงพอต่อปริมาณขยะมูลฝอยเทศบาลฯ มีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องหรือทำเป็นตัวอย่างหนึ่งหมู่บ้านก่อนอาจจัดโครงการประกวดการคัดแยกขยะมูลฝอยดีเด่นประจำหมู่บ้านและมีใบประกาศหรือรางวัลอื่นมอบให้

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อเจาะลึก ในด้านการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ และมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณไม่สามารถทำได้

3.2.2 ควรศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในด้านนี้น้อยที่สุด เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยให้ครอบคลุมมากที่สุด เนื่องจากกิจกรรมการประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากที่จะส่งผลถึงระดับความสำเร็จของโครงการหรือกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาล

3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมหลังจากที่เทศบาลดำเนิน โครงการธนาคารขยะแล้ว ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ ชื่นหมื่นไวย. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะเทศบาล ตำบลเทพาลัย อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2551). คู่มือแนวทางการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยสำหรับ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.). กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2554). คู่มือการจัดการขยะมูลฝอยและเทคโนโลยีการแปรรูปขยะมูลฝอยให้เป็นพลังงานสำหรับท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2555). ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอย. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2556). (ร่าง) รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2555. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2549). มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กอบกุล ภูธรภรณ์และคณะ. (2545). โครงการพัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญญาณัญญ์ วชิรหัตถพงศ์. (2560). การมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของคนในชุมชนเทศบาล เมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. (งานนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- กฤษณี สงสวัสดิ์. (2553). การมีส่วนร่วมของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเขตภูมิภาคได้ในการจัดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงระดับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- ไกรสร เฟื่องสกุล. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ : ศึกษากรณีลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน จังหวัดตรัง. สำนักทรัพยากรทางน้ำ ภาค 8, สงขลา.

- จรรยา ปานพรม. (2554). *การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน* : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.
- จันทร์เพ็ญ มินทร. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น*. (รายงานการวิจัยคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร.
- จินตนา สุขจรรย์. (2549). *การศึกษาและการพัฒนาชุมชน*. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑาภรณ์ ดาแก้ว. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปริมาณขยะของชุมชนบ้านนางลาด ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท) มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท การบริหารงานพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เจี๊ยบ นุรีภักดี และคณะ. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ). นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- ชนาธิป สวัสดิ์. (2553). *พัฒนาการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ. (2544). *กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์พิศาล.
- ฐานพัฒน์ ทิพย์บรรพต. (2554). *พัฒนาการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนของประชาชนตำบลตะพาน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา*. นนทบุรี, สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน: การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. นนทบุรี, สถาบันพระปกเกล้า.

- ทิพวัล มลิแสง. (2553). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดกระบี่*. (ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี.
- ชนาภรณ์ เมทธิสาคูดี. (2543). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการรับบริการสื่อวีดิทัศน์: ศึกษาเฉพาะวัดเชตุพนวิมลมังคลาราม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- นพรัตน์ ช่วงเวฬุวรรณ. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ องค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นภคณ เอียดตรง. (2555). *ปัจจัยที่กำหนดความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาคมด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในควน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี.
- นราธิป รัตนจันทร์. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในอำเภอยะนิงบุรี จังหวัดปทุมธานี*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- นัยนา เดชะ. (2557). *การมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยของประชาชนในตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- นิคม ผัดแสน. (2540). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนอุดรศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สักดิ์โสภานำชัย ทุนผล. (2531). วิธีการเตรียมโครงการวิจัย. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- ปลื้ม นั้บถือนบุญ. (2536). ความตระหนักและบทบาทที่คาดหวัง ในการมีส่วนร่วมของกรรมการสภาตำบล เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ณ เขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันตก และป่าอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันออก จังหวัดสมุทรสาคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.
- ปภาวรินทร์ นาน้ำปลา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, นครปฐม.
- ปฤษฎา พงศ์วิชัย. (2547). การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจำแนกประเภทขยะมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้ง เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ปทุมธานี.
- เทศบาลตำบลโพรงน้ำ. (2561). แผนพัฒนาสี่ปี (พ.ศ. 2561 – 2564) อุบลราชธานี : เทศบาลตำบลโพรงน้ำ.
- “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549” (2550, 8 ,มกราคม)
ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 124 ตอนที่ 2 ก หน้า 1 – 3
- “พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552” (2552, 13 พฤศจิกายน) ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 126 ตอนที่ 85 ก หน้า 7 - 9
- “พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535” (2535, 4 เมษายน)
ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 37 ตอนที่ 1 พ
- พีระ พรนวม. (2544). ศรีราชาต่อหลักการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชนบทในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

- มยุรี ถนอมสุข. (2554). การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต
ภาควิชาพลศึกษาและกีฬา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยาเขตกำแพงแสน, นครปฐม.
- มะลิวัลย์ สีหะวงษ์. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- มหคุณาภรณ์ ชัยวีระกุล. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา
การจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น และราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บั๊กพอย์ท์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ห.ส.น.ไทย
อนุเคราะห์ไทย.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550” (2550, 24 สิงหาคม) ราชกิจจานุเบกษาฉบับ
กฤษฎีกา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 1 - 127
- วัลย์ลักษณ์ อัครีรวงศ์. (2558). ความคิดเห็นและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูล
ฝอยของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
วารสารธุรกิจปริทัศน์ 7(2). 41-58. 2558.
- วรรณนา สมศรี. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษา:องค์การ
บริหารส่วนตำบลอรุญญิก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก. (การศึกษาค้นคว้า
อิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- วีรกาล อุปนันท์. (2556). การศึกษาแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมขององค์การ
บริหารส่วนตำบลโนนยอ อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.
- สมยศ นาวิการ. (2545). การบริหาร กรุงเทพฯ: ชาญวิทย์เซ็นเตอร์.
- สมัย พงษ์ด้วง. (2554). การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาชุมชนใน
เทศบาลตำบลบัวงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545). การวิจัยกับการพัฒนาการเรียนรู้อยู่. วารสารวิชาการ. 2(45): 75.

สุชาดา จักรพิสูทธิ์. “การศึกษาทางเลือกของชุมชน”, วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

27 (4) : 18 – 23. (มิถุนายน – สิงหาคม 2547).

สุนันทา เครือแก้ว. (2560). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชนตำบล
กมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐาน
อุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. กรุงเทพมหานคร
: สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และ
สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย.

อรทัย ก๊กผล. (2549). การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองท้องถิ่น.

กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรทัย ก๊กผล. (2552). คู่คิดคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น. นนทบุรี:

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.

อคิน รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษา
นโยบายสาธารณะสุข.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). รายงานการวิจัย การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของ
สถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัย
ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนัก
นายกรัฐมนตรี.

เอกวิทย์ นวเศรษฐ. (2554). การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนชุมชน : กรณีศึกษา
ชุมชนโพลีโมสต์และชุมชนทรัพย์สินพัฒนา. (การศึกษาค้นคว้าปริญญาโทมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นายบรรพต รูปเลิศ ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลนาโพธิ์
ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (ศส.ม.) มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี
2. นายประดิษฐ์ เป้นทอง ตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
นิติศาสตร์มหาบัณฑิต (น.ม.)
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. นางรุ่งทิพย์ ชาวอุทัย ตำแหน่งผู้อำนวยการกองคลัง เทศบาลตำบลโพธิ์ไทร
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (รป.ม.)
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนงาม
อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาการจัดการ แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ **ส่วนที่ 1** ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง **ส่วนที่ 2** ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย **ส่วนที่ 3** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย **ส่วนที่ 4** ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ข้อมูลทั้งหมดจากแบบสอบถามนี้ผู้ศึกษาวิจัยจะเก็บเป็นความลับและนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ดังนั้นเพื่อความสมบูรณ์ของผลการวิจัย จึงขอความกรุณาท่านได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง โดยท่านไม่ต้องระบุชื่อและที่อยู่ของท่าน ผู้ศึกษาวิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย (/) ในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

18 - 25 26 - 35

36 - 45 46 - 55

56 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

โสด สมรส หม้าย หย่าร้าง/แยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษา

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ	☐ ประถมศึกษา (ป.1 – ป.6)
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.)
☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี	

5. อาชีพ

☐ ไม่ได้ประกอบอาชีพ	☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	☐ รับจ้าง
☐ เกษตรกรรม	☐ รับราชการ	☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ บริษัทเอกชน	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....	

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท	☐ 5,000 – 10,000 บาท
☐ 10,001 – 15,000 บาท	☐ 15,001 – 20,000 บาท
☐ 20,001 – 25,000 บาท	☐ 25,001 – 30,000 บาท
☐ 30,000 บาท ขึ้นไป	

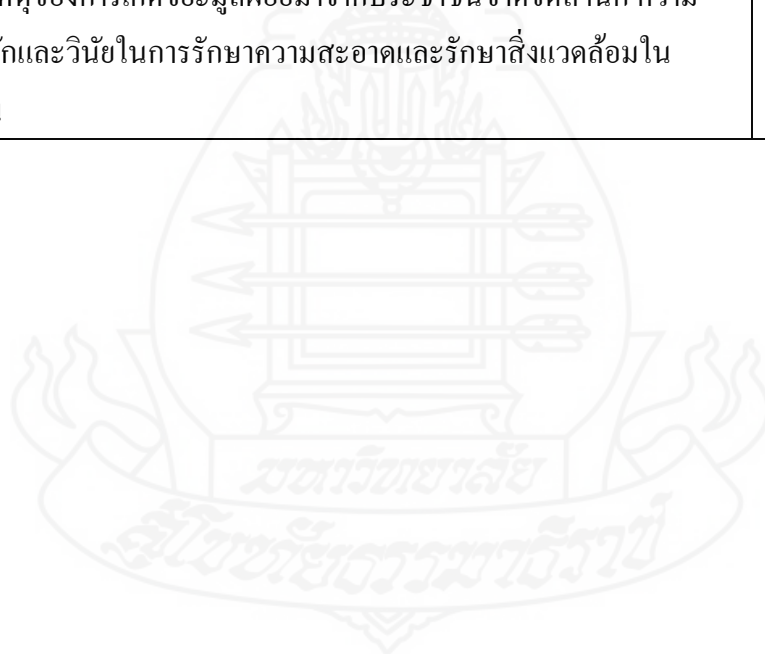
ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย (/) ในช่องว่างที่กำหนดให้ที่ตรงกับความเป็นจริง

ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ถูก	ผิด
1. “ขยะมูลฝอย” หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะใส่อาหาร เศษวัสดุหรือซากสัตว์ รวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือคร้วเรือน		
2. “ขยะย่อยสลาย” หมายถึง ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์		
3. “ขยะรีไซเคิล” หมายถึง ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ		
4. “การคัดแยกขยะมูลฝอย” หมายถึง การจัดแบ่งหรือแยกขยะมูลฝอยออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่		
ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอย	ถูก	ผิด
5. “ขยะทั่วไป” หมายถึง ขยะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าในการนำไปรีไซเคิล เช่น ซองบะหมี่สำเร็จรูป เปลือกลูกอม ถุงขนม ถุงพลาสติกเป็นอาหาร		
6. “ขยะอันตราย หรือมูลฝอยอันตราย” หมายถึง ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุมีพิษ		
7. ขยะมูลฝอยที่ทิ้งปะปนกันและหมักหมมเป็นเวลานานจะเป็นพาหะและแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค		
8. ขยะอันตรายควรแยกทิ้งจากขยะอื่น ๆ เพราะอาจทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารพิษในสิ่งแวดล้อม		
9. เราสามารถลดปริมาณขยะในครัวเรือนได้ด้วยการ ลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการรีไซเคิล		
10. ขยะมูลฝอยที่คัดแยกแล้วไม่ว่าจะเป็น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กระป๋องเครื่องดื่ม เศษโลหะ สามารถนำไปจำหน่ายหรือเข้าธนาคารขยะ		

11. เศษอาหารสด เศษพืช พวงจี่เลื่อย/ชานอ้อย/เศษใบไม้แห้ง/เศษหญ้าแห้ง สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้		
12. การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยลงได้		
13. การคัดแยกขยะมูลฝอยไม่เกิดประโยชน์ต่อบ้านเรือนและหมู่บ้าน		
14. การคัดแยกขยะจำเป็นต้องมีถังขยะแยกสีสำหรับรองรับขยะมูลฝอยแต่ละประเภทที่เด่นชัด		
15. การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยทำให้สามารถวางแผนในการกำจัดขยะมูลฝอยครั้งสุดท้ายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ		
16. ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ ควรคัดแยกและนำมาใช้ใหม่ เพราะเป็นหนทางหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรให้สิ้นเปลืองน้อยลง		
17. สาเหตุของการเกิดขยะมูลฝอยมาจากประชาชนขาดจิตสำนึก ความตระหนักและวินัยในการรักษาความสะอาดและรักษาสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน		

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพรงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมมากที่สุด

4 หมายถึง การมีส่วนร่วมมาก

3 หมายถึง การมีส่วนร่วมปานกลาง

2 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อย

1 หมายถึง การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

โปรดทำเครื่องหมาย (/) ในช่องที่ตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย เทศบาลตำบล โพรงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน					
3. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย					
4. ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน					
5. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน					
6. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน					
7. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน					

การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ถูกต้องลักษณะ					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการใช้ภาชนะบรรจุขยะมูลฝอยแยกตามประเภทของขยะมูลฝอย					
3. ท่านมีส่วนร่วมในการระดมการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน					
4. ท่านมีส่วนร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน					
5. ท่านมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะมูลฝอยให้กับเทศบาล					
6. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและอุปสรรคในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน					
การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์					
1. ท่านได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมการคัดแยกขยะมูลฝอย					
2. ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านสะอาดขึ้น					
3. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้การจัดเก็บขยะมูลฝอยสะดวกและรวดเร็วขึ้น					
4. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านปลอดภัยจากโรคติดต่อต่าง ๆ					
5. ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำขยะไปจำหน่าย					
การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล					
1. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย					
2. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล					

3. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการฯ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย					
4. ท่านมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย					
5. ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการคัดแยกขยะ มูลฝอยของเทศบาล					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย

1. ในการที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งครบทุกครัวเรือน ท่านเห็นว่ามีปัญหาที่สำคัญอะไรบ้าง

- .....(1).....
- .....(2).....
- .....(3).....
- .....(4).....
- .....(5).....
- .....(6).....

2. จากปัญหาในข้อ 1 ท่านเห็นว่ามีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไรบ้าง

- .....(1).....
- .....(2).....
- .....(3).....
- .....(4).....
- .....(5).....
- .....(6).....

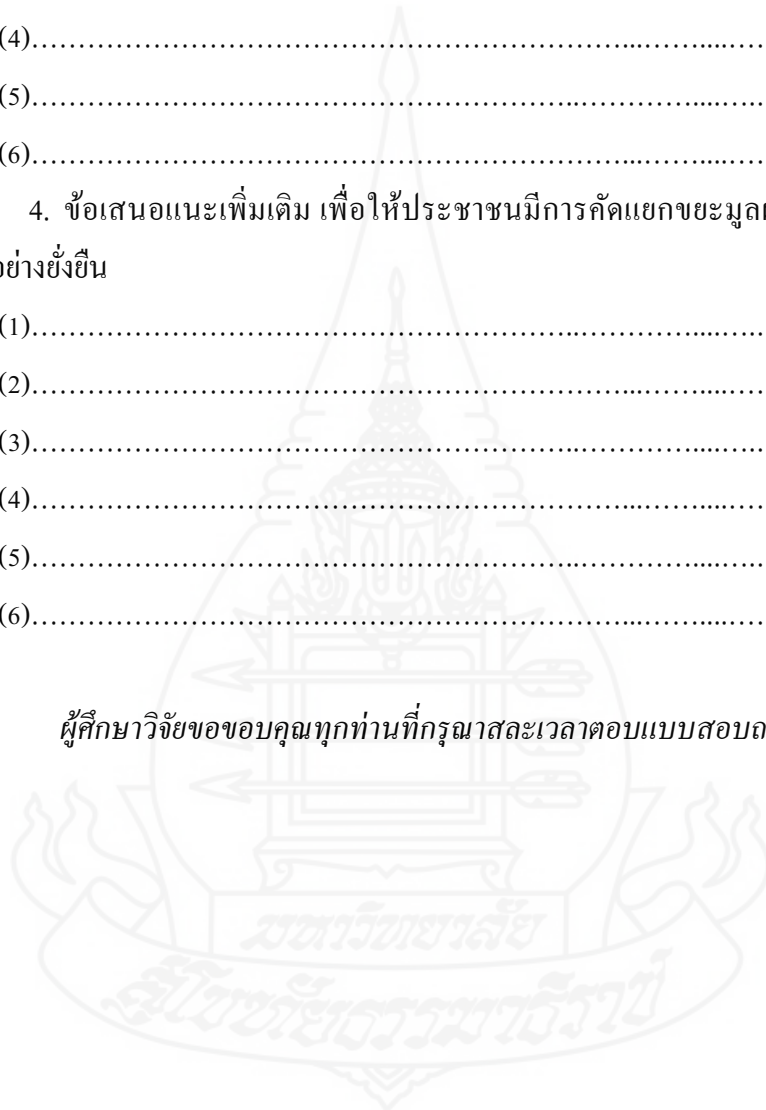
3. หากต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งอย่างยั่งยืน
ท่านเห็นว่าเทศบาลควรดำเนินการอย่างไรบ้าง

- .....(1).....
- .....(2).....
- .....(3).....
- .....(4).....
- .....(5).....
- .....(6).....

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งครบทุก
ครัวเรือนอย่างยั่งยืน

- .....(1).....
- .....(2).....
- .....(3).....
- .....(4).....
- .....(5).....
- .....(6).....

ผู้ศึกษาวิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามนี้

ภาคผนวก ค

แบบตรวจสอบแบบสอบถาม

แบบตรวจสอบแบบสอบถาม

ความเห็นชอบในแต่ละข้อคำถามด้วยตัวเลือก 3 ตัวคือ แน่ใจว่าวัดได้ตามวัตถุประสงค์
ไม่แน่ใจ และแน่ใจว่าวัดไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ ด้วยการให้คะแนน +1 0 และ-1 ตามลำดับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาล ตำบล โพนงาม อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี	ความเห็น			สรุปผล
	+1	0	-1	
การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ				
1. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน				
2. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน				
3. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างบ่อฝังกลบขยะมูลฝอย				
4. ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน				
5. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน				
6. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน				
7. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน				
การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ				
1. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อการคัดแยกขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ				
2. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการใช้ภาชนะบรรจุขยะมูลฝอยแยกตามประเภทของขยะมูลฝอย				
3. ท่านมีส่วนร่วมในการระดมการคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน				

4. ท่านมีส่วนร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน				
5. ท่านมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บขยะมูลฝอยให้กับเทศบาล				
6. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและอุปสรรคในการคัดแยกขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน				
การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์				
1. ท่านได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมการคัดแยกขยะมูลฝอย				
2. ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านสะอาดขึ้น				
3. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้การจัดเก็บขยะมูลฝอยสะดวกและรวดเร็วขึ้น				
4. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้หมู่บ้านปลอดภัยจากโรคติดต่อต่าง ๆ				
5. ท่านได้รับประโยชน์จากการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำขยะไปจำหน่าย				
การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล				
1. ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย				
2. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล				
3. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการฯ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย				
4. ท่านมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการติดตามและประเมินผลการคัดแยกขยะมูลฝอย				
5. ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาล				

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสันติ มีพิษ
วัน เดือน ปีเกิด	26 กุมภาพันธ์ 2522
สถานที่เกิด	อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ. สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ พ.ศ. 2543 น.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2552
สถานที่ทำงาน	เทศบาลตำบลโพธิ์ศรี อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
ตำแหน่ง	หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล (นักบริหารงานทั่วไป ระดับต้น)

